UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

ХРИСТОВА ГРОМАДА

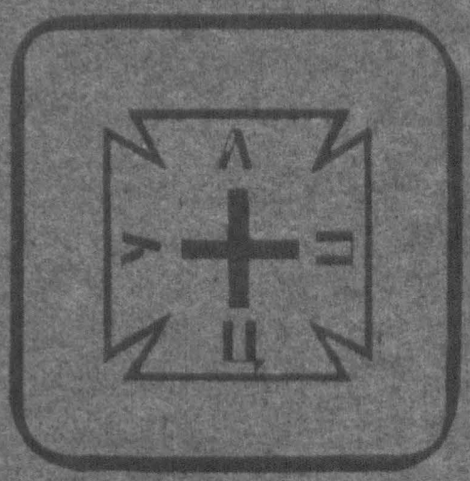

МІСЯЧНИК
ЦЕРКОВНОГО УПРАВЛІННЯ УАПЦ
НА ВЕЛИКУ РОСІЮ

2

"Христова Громада"

Ч. I-Травень 1946

"Christ's Community" "Christi Gemeinde"

Nr.1 May-Mai 1946

Щомісячник Церковного Управління Української Автокефальної Православної Церкви на Велику Гессію.

Monthly published by Church Administration of the Ukrainian Independent Orthodox Church for Great Hessen.

Monatliche Zeitschrift herausgegeben von der Kirchenverwaltung der Ukrainischen Orthodoxen Autocephalen Kirche für Gross-Hessen.

Mainz-Kastel / Germany /

З М І С Т

Окружне інформаційне посланіє
Собору Єпископів УАПЦ.....стор. I

Митрополит В.Липківський
"Відродження Української Церкви"..... " 7

Архиєпископ І.Теодорович
Благодатність Ієрархії УАПЦ /1921року/..... " 14

Під увагу сучасникам та в допомогу
будучим дослідникам..... " 20

Протопресвітер Др.К.Брендзан
/посмертна згадка/..... " 25

Протоєрей М.Овчаренко
Наука й походження всесвіту..... " 26

Є.М. "Щоб не забути"..... " 28

Церковна політика..... " 31

Хроніка УАПЦ на еміграції..... " 35

Хроніка Церковної Провінції В.-Гессія..... " 36

25.5.1926 25.5.1946

В двадцяті роковини мученицької смерти

С И М О Н А П Е Т Л Ю Р И

Голови Директорії і Головного Отамана Військ

Української Народньої Республіки

низько схиляють чоло перед Його незабутньою

М О Г И Л О Ю

Єпископ, Духівництво і Вірні
Української
Автокефальної Православної
Церкви,
Державної Провінції-Великий Гессенх

25 травня 1946 року

Скитальщина.-

Св. Собор Єпископів
Української Автокефальної Православної Церкви
до
Святіших Патріархів, Блаженніших Митрополитів, Високопреосвященніших Архиєпископів і Преосвященніших Єпископів усіх Автокефальних Церков Святої Східньої Вселенської Православної Христової Церкви

БРАТЕРСЬКЕ У ХРИСТІ ОКРУЖНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОСЛАННЯ.

"Ідіть навчайте всі народи, хрестячи їх во ім"я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все, що Я заповідав вам"./Мат.28,19-20/.

Ваші Святійшества, Ваші Блаженства, Ваші Високопреосвященства й Ваші Преосвященства, улюблені у Христі Отці і Брати наші !

Під чудодійним подихом Божої благодаті зерно Євангельської науки Христової, посіяне в українській землі Св.Апостолом Андрієм Первозванним, зійшло гарно й зацвіло пишним квітом за часів Св.Рівноапостольного Князя нашого Володимира, який у 988 році охрестився й прихилив до того наш народ. З того часу молода Українська Православна Церква, при матірній опіці Грецької Церкви в особах Святійших Царгородських Патріархів, розросталась, розцвіла повним квітом, як окрема Христова громада.

Від самого початку свого існування Українська Церква мала Св. Письмо в зрозумілій мові; витворила свої власні церковні звичаї і наліви, створила свій церковно-архитектурний і художній стиль, а також виробила свою богослужбову мову в спосіб наближення старої церковно-слов'янської мови до живої народньої мови.

Не дивлячись на тяжкі політичні обставини, в яких перебувала Україна на протязі майже цілої своєї історії, Українська Церква в особах своїх Святителів і Патиярів понесла світло Христової науки на північ і схід: на Московщину, Білорусь, Литву, виконуючи велику місійну ролю для Христової Церкви.

Розвиваючи своє внутрішнє церковне життя, не дивлячись на багато перешкод, Українська Церква успішно протиставилась у ХУ,ХУІ і ХУІІ віках різним неправославним церковно-релігійним впливам навіть тоді, коли більшість Її єпископату приняла унію з Римом при кінці ХУІ віку. Відновлена в 1620 році Святійшим Феофаном, Патріархом Єрусалимським, на прохання боголюбивого Січового Козацтва і Православних Брацтв, українська Ієрархія сміливо виступає в обороні Православної віри і Церкви в своїх полемічних працях і усних проповідях. В цій боротьбі Української Церкви за чистоту Св.Православія допомагали Їй тоді Царгородська Патріархія та інші Східні Православні Церкви.

Сильні релігійно-національні та соціальні утиски з боку Польщі спричинились до приєднання України до Московщини в 1654 році. Однак, українське духовенство поставилось дуже

стриманно до цього акту й не хотіло спочатку присягати цареві та домагалось підтвердження прав Української Церкви й залишення її під зверхньою владою Патріарха Царгородського.

Опіка зі сторони православного московського царя над Україною і її Церквою привела до того, що 8 листопада 1685 р. в Москві було возведено в сан Митрополита на Київську Катедру Г е д е о н а, князя Четвертинського, проти висвячення якого рішуче запротестувало українське духовенство на Соборі в Києві.

Останнім тяжким актом в житті Української Православної Церкви був акт відступлення в травні 1686 р. Царгородським Патріархом Діонисієм Київської Митрополії московському патріархові. Передача ця сталася через урядове насильство, а неканонічність її вже в наші часи стверджено Патріаршим Томосом Царгородської Патріархії від 13 листопада 1924 р. на імя Блаженнішого Митрополита Діонисія, голови Православної Автокефальної Церкви в Польщі.

Від того часу Москва повела проти Української Церкви нівеляційну політику, стараючись зробити з неї звичайну московську митрополію й накидаючи їй, хоч як завзято Вона боронилась, стан московської Церкви; вкінці була таки зломлена й формально зрівняна зі станом Церкви московської.

Залежність української Православної Церкви від московської Патріархії, яка була міцно звязана з московською великодержавницькою політикою, дуже негативно відбилась на релігійному стані українського народу. Зросійщена церковно-богослужбова мова стала далекою до зрозуміння українцям. Російська мова в проповідництві, при навчанні релігії в школах і зросійщена церковно-славянська в богослуженні були для народньої маси чужими. Народ стратив глибоке розуміння церковної науки і легко став попадати під впливи ріжних сект, а навіть атеїзму. Коли до цього додати знищення церковних звичаїв чужим по національності й духу московським духовенством, що присилалось в Україну та через яке провадилось обмосковлення українців, то нема нічого дивного, що Українська Православна Церква вже в XVIII віці, будучи частиною Всеросійської Синодальної Церкви, втратила свій національний характер, а тому й благодійний вплив на українські народні маси.

Протягом XIX століття на митрополичому престолі в Києві та на єпископських катедрах на Україні сиділи самі росіяни, які провадили русифікаційну політику. Українське духовенство в той же час було переселювано до Московщини. Православна Церква опинилась в ролі сторожа поліційно-бюрократичного режиму й обрусительної системи. Київська Духовна Академія стає твердинею московської національної реакції. Старі українські монастирі, Києво-Печерська та Почаєвська Лаври, стають рівнож притулком московської реакції й сповняють русифікаторську місію.

Одначе народ у масі твердо держався своїх предківських звичаїв, глибоко був привязаний до обрядів і зберігав властиві йому з давніх часів основи християнської моралі. Заховувалися звичаї Пасхи, Різдва Христового, Хрещення та інших свят, незнані Церкві Російській.

Коли в 1917 році відбулась у Росії революція і Україна стала вільною державою, Всеросійський Собор 1917-1918 р.р.

благословив на окремий Собор для України в Київі в 1918 р. Нажаль, цей Собор, на який український народ покладав багато світлих надій, був очолений єпископами чужинцями, не відчув народніх потреб та не оправдав їх. Скликаний на другу сесію /6.7.1918 р./, Собор спромігся лише на вироблення законопроекту про а в т о н о м і ю Православної Церкви в Україні під зверхництвом московського Патріарха. Тільки на останній сесії Соборі в листопаді 1918 р., на підставі ухвали Ради Міністрів, Міністр Ісповідань виступив з декларацією про автокефалію Української Православної Церкви, а 1 січня 1919 року Урядом Української Народньої Республіки виданий був закон про автокефалію Православної Церкви в Україні. Скоро після того, голова Дипльоматичної Місії від Української Народньої Республіки до Царгороду проф. Олександер Лотоцький розпочав з Царгородською Патріархією переговори про признання Української Православної Церкви автокефальною, але ці переговори, з причини вакантности Патріарного Престолу в той час, не могли бути вирішальними і перервались з окупацією України московською совєтською владою.

Окупація України московськими большевиками не припинила одначе в ній церковно-визвольного руху. В атмосфері негативного ставлення влади до Церкви і релігії загалі, серед тяжких голодних і холодних злиднів, релігійне почуття пробудилось у людей в Україні з нечуваною силою. Не зважаючи на загальну в той час дезорганізацію церковного життя і на те, що церква ще перед революцією втратила вплив на народ, український народ шукав шляхів до того, щоб наблизити церкву до народніх мас. Всеукраїнська Церковна Рада, яка була частиною Київського Церковного Собору у 1918 р., звернулась до московського Патріарха Тихона з проханням відпустити на Україну архиєпископа Антонина Грановського, а коли було відмовлено стала просити про висвячення окремого єпископа для Української Церкви.

В 1921 році на 1 жовтня до Київа був скликаний Всеукраїнський Церковний Собор. Делегація від Собору просила патріаршого Екзарха митрополита Михаїла Ермакова очолити Собор і висвятити єпископів для України з українців. Одначе, не дивлячись на те, що було поставлено 3 канонічних кандидатів, Екзарх відмовився це зробити. Це примусило Собор рішитись на спосіб висвяти перших двох єпископів через положення рук всього присутнього на Соборі духовенства, спосіб віддавна в Церкві за канонічний не визнаний. Так хиротонізовані в такий спосіб єпископи - протоєрей Василь Липківський і протоєрей Нестор Парадівський, висвятили інших єпископів вже по чину Православної Церкви, а о. Василь Липківський одержав сан Митрополита Київського і всієї України.

Зрозуміло, що український православний народ ніколи не хотів бути іншим, як тільки православним і не радо погодився на такий спосіб висвяти єпископів. Однак, за короткий час Українська Автокефальна Православна Церква мала вже дві тисячі парафій. Це свідчило про велике бажання мати свою Церкву незалежною. Але, антирелігійна політика совєтської влади спричинилася до того, що на протязі 15 років більш як 90 відсотків церков на Україні було закрито, духовенство частинно знищено, частинно депортовано, або змушено до

зречення сану, і таким чином Українську Автокефальну Православну Церкву було доведено до занепаду та ліквідації.

Коли в 1941 році наступила окупація України німецькою армією, то виявилось, що там не знайшлося ні одного єпископа. Тоді очі всіх українців звернулися на Західню Україну, до Блаженнішого митрополита Діонисія. Західня Україна - Волинь, Галичина, Полісся, Холмщина і Підляшшя - входила в склад Автокефальної Православної Церкви в Польщі. У 1941-1942 роках до тих земель поступово прилучалися в церковному відношенні інші області України, які стали під духовну зверхність митрополита Діонисія, яко канонічного Кириярха Православної Церкви на західньо-українських землях, згідно з томосом Вселенського Патріарха Григорія VII від 13 листопада 1924 року.

Замешкуючи в Варшаві Блаженніший митрополит Діонисій, через заборону німецької влади, не міг безпосередньо очолити Церкву в Україні. На просьби православних українців, що в той час поспішили обєднатися в Церковні Братства і Церковні Ради, митрополит Діонисій доручив Високопреосвященному Полікарпові, архиєпископові Луцькому і Ковельському, тимчасове адміністрування Церквою в Україні і йому ж, спільно з Високопреосвященнішим Александром, архиєпископом Пінським і Поліським, благословив висвятити православних ієрархів для України.

8-11 лютого 1942 року, в місті Пінську, було висвячено архиєпископами Александром і Полікарпом перших трьох єпископів Української Православної Церкви: архимандрита Юрія на єпископа Берестейського, архимандрита Ніканора на єпископа Чигиринського і архимандрита Ігоря на єпископа Уманського. Тоді ж в Пінську відбувся перший Собор Єпископів Української Православної Церкви.

В травні того ж 1942 року, в місті Київі, на прохання вірних з місць, єпископами Ніканором і Ігорем було висвячено ще шість єпископів. Тоді ж відбувся другий Собор Єпископів при участі 8 єпископів, на якому упляновано дальшу працю відродження Української Православної Церкви й надано сан митрополитів для архиєпископів Александра Пінського і Поліського та Полікарпа Луцького і Ковельського і сан архиєпископів для єпископів Ніканора Чигиринського та Ігоря Уманського. У 1942-1943 роках було хиротонізовано ще пять єпископів Української Православної Церкви. Після обсадження головних катедральних міст українськими єпископами, церковне життя розвивалось: відкривались парафії, відбудовувались храми Божі, на місця посилалось священиків. Не зважаючи на вороже відношення німецької окупаційної влади до всіх проявів українського національного життя, а в тім і до Української Автокефальної Православної Церкви, серед православних українців помітно було сильне релігійне піднесення; не шкодували вони ні засобів, ні праці для відродження своєї Рідної Церкви, і парафії Української Автокефальної Православної Церкви чисельно збільшувались у кількости.

Нажаль, серед єпископату Православної Церкви в Польщі, що залишився на західних землях України, не було одноумности в справі відродження Православної Церкви в Україні. Головною причиною було, що підчас окупації Західньої України в 1939 - 1941 роках большевиками, єпископи цих епархій зжулені були без канонічних підстав піддатися під юрисдикцію московського митрополита Сергія. В Москві, або з наказу Москви, було вияв-

чено трьох нових єпископів. Частина тих єпископів, за проводом архиєпископа Волинського і Кремянецького Олексія, в серпні 1941 року зібралась на Собор Єпископів до Почаївської Лаври. На цьому Соборі було створено нову Церкву з каноничною залежністю від московської Патріархії, під назвою "Автономна Українська Церква", а після цього висвячено нових єпископів та послано їх в Україну. Архиєпископа Олексія возведено в сан митрополита і він очелив Автономну Церков.

В наслідок цих подій стався в Православній Церкві на Україні розкол. Обидві сторони скоро побачили сумні наслідки розколу і прагнули обєднання, однак німецька окупаційна влада, не бажаючи спокою і єдности в Православній Церкві на Україні, в своїх політичних цілях, признала дві Церкви в Україні - Автокефальну і Автономну.

Співжиття обох Церков вилилось у безпідставних обвинуваченнях з боку Автономної Церкви, пересвячуванні духовенства єпископами тієї ж Церкви, в боротьбу за храми й монастирі і все інше, чого не повинно бути в Церкві Христовій. Але такий стан річей подобався німецькій владі, бо він ослаблював Православну Церкву. В додаток до цього всього німецька влада, на початку 1943 року поділила як Автокефальну, так і Автономну церкви, на окремі незалежні від себе церковні одиниці, пристосовані до границь генералкомісарятів, на які та влада поділила окуповану Україну. У кожному генералкомісаряті був т.зв. "старший єпископ", якого визначав, в супереч канонам Православної церкви, генералкомісар. Цей єпископ не мав права безпосередньо зноситись з митрополитом, а був залежний виключно від генералкомісара.

Духовенство і вірні не могли задовольнитись таким життям Церкви й митрополит Палікарп, ще в осени 1942 року, звернувся до Райхскомісаряту в Рівному за дозволом на відбуття Собору Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви. В дозволі було відмовлено, але єпископи, з найдальших навіть епархій, прибули до Луцька, і в днях 4 і 5 жовтня 1942 року відбули таємну нараду, на якій ухвалено було вислати до митрополита Олексія делегацію для переговорів у справі поєднання Церков. В результаті розмов висланої від Єпископату Української Автокефальної Православної Церкви делегації, в особах архиєпископа Ніканора і єпископа Мстислава, з митрополитом Олексієм, у Почаївській Лаврі, 8 жовтня 1943 року, був підписаний акт поєднання обох Церков.

Ця подія була безмежно великою радістю для всієї Церкви в Україні. Коли акт поєднання був одержаний на місцях то окрізь по церквах приналежних до Автокефальної Церкви служилося вдячні молебні, а люди плакали від радости. Але німецькій владі це поєднання не подобалось. Не сподобалось воно і частині автономного єпископату, яка доручила митрополитові Олексієві меморандума з погрозами про відсунення його від очолювання Автономної Церкви, якщо він не здійме свого підпису з акту поєднання. Окрім того, Митрополит Олексій був викликаний до Райхскомісаряту в Рівному і під натиском влади освідчив, що справу поєднання Церков вважає корисним відложити на час після закінчення війни. Таке поступовання митрополита Олексія і автономних єпископів з тяжким сумом приняли вірні, тим більше, що німецька окупаційна влада застосувала репресії до члена делегації від Автокефальної Церкви єпископа Мстислава, якого 14 жовтня 1942 року було арештовано і

вислано на заслання спочатку до вязниці в м. Чернигові, а потім до вязниці в м. Прилуки, де він і пробув майже до відходу німців з України.

Зі створенням духовенства Автономної Церкви знайшлись щирі виконавці бажань німецької влади, які завзято взялися поглиблювати розкол, клеветати на єпископів і духовенство Автокефальної церкви та цю клевету поширювати листовно, як наприклад архиєпископ Антоній Мацієнко в листах до Православних церков в Румунії, Болгарії, Сербії та Російської Зарубежної.

Такий стан у житті Православної церкви в Україні тривав до відступу німців на захід і до евакуації в 1943-1944 роках, яка не оминула єпископату обох Церков, великої кількости духовенства і вірних.

Багато скорбот прийшлося вже перенести єпископатові, духовенству і вірним на еміграції, але Господь Милосердний як досі береже нас. Яка наша доля буде - одному Богові відомо, однак, не зважаючи на тяжку оточуючу нас дійсність, Єпископат Української Автокефальної Православної Церкви з чистим сумлінням заявляє, що стоїть і має тверду і непохитну волю далі твердо стояти на грунті Вселенського Православія та в його обороні.

При допомозі Всесвятого Духа, Єпископат Української Автокефальної Православної Церкви, в часі від 8 березня до 8 квітня 1944 року, відбув у Варшаві перший на еміграції Собор Єпископів. Після закінчення другої світової війни у травні 1945 року, Єпископат Української Православної Церкви, при допомозі духовенства, яке в великій кількости разом з вірними - православними українцями - знайшлось на чужині, розгорнув широку духовну опіку над своїми вірними в Західній Європі. 14-17 березня 1946 року Єпископат відбув другий Собор Єпископів Української Автокефальної Православної Церкви на еміграції, на якому було вироблено і ухвалено "Положення про управління Українською Автокефальною Православною Церквою на еміграції" та обрано Св. Синод.

Сповіщаючи про все це від імени Української Автокефальної Православної Церкви, в Імя, на славу й честь Господа нашого Ісуса Христа, звертаємось до найсвятіших Патріархів, Блаженніших Митрополитів та Преосвященніших Архиєпископів і Єпископів усіх Церков Східньої Вселенської Православної Церкви з щирим проханням прийняти на увагу все вищесказане про Українську Церкву й про слушні й законні домагання українського народу мати свою Православну Церкву автокефальною та подати Їй братерську у Христі руку молитовного єднання.

"А Бог миру, що воскресив Великого Пастиря овець великою кровію Господа нашого Ісуса Христа, нехай удосконалить вас у всякому доброму ділі, до сповнення волі Його, утворюючи в вас угодне Йому через Ісуса Христа, Якому слава навіки вічні. Амінь.
Євр. 13, 20-21/.

Року Божого 1946, місяця березня 17 дня.

Митрополит
Василь Липківський.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ.

/ 1917-1930 /

"З обєктивних причин Собор здіймає з Митрополита Василя тяжкі митрополичого служіння" - таку ухвалу змушене було винести 2-й Всеукраїнський Церковний Собор, який на вимогу влади зібрався в Києві в жовтні 1927 року, маючи згори визначене завдання - усунути Митрополита Василя Липківського від очолювання УАПЦ. Від того часу замкнувся Великий Старець і всього себе віддав праці над історією Рідної Церкви. 14/23/ жовтня 1930 року, в девяті роковини своєї хиротонії закінчує Митрополит монументальну "Історію Української Православної Церкви", останній /УІІ/ розділ якої присвячує відродженню Української Церкви в р.р. 1917-1930. В дописці до цього розділу Митрополит просить читачів мати на увазі, що писав його сам учасник подій, т.т. людина, що могла субєктивно оцінювати людей і події, в яких сама брала діяльну участь. Дійсно, УІІ-й розділ згаданої праці, й на нашу думку, має більш мемуарний характер, однак, це не зменшує його вартости, а навпаки, - дає нам змогу запізнатись з великим національно-релігійним зривом українського народу очами безпосереднього очевидця, але в багатьох моментах його вторця й провідника. Свідомі великого зацікавлення нашого громадянства церковним українським рухом в р.р. 1917-1930, розпочинаємо в нашому місячнику друк останньої праці покійного Митрополита-Мученика. Р е д а к ц і я.

І. Від 1917 року до І-го Всеукраїнського Церковного Собору 1921 року.

27 лютого 1917 року це день, з якого починається нова доба в історії українського народу і Української Церкви. В цей день виникла Російська Революція, що змела старий державний лад. В цей день не стало в Росії царя-пана, в цей день скінчило своє життя російське царське самодержавство. Яка б не була далі доля українського народу та його Церкви, російська царська зверхність над ними у всякому разі відійшла в минуле. Російська Церква пробувала, правда, утворити папу без царя, відродила в себе патріарха, - нехай ним тішиться....

Українська Церква, пролежавши в російській домовині більш як двісті років, коли встала - побачила великі зміни в світі. Перш за все, вона з радістю ствердила, що український народ, як був, так і залишився непорушний на своїй предковічній землі. Але разом з тим побачила, що тяжка доля розкидала рідний народ по всьому світу: кілька міліонів його опинилось на Кубанщині, ще кілька міліонів на Сібірі та на Зеле -

[illegible] в середині Азії
[illegible] в Америці. Отже,
український народ став майже всесвітньою нацією. Також для
свого народу мусить стати й відроджена Українська Церква,
скрізь мусить нести утіху, утворювати рідне життя для дітей
матері України, по всьому світу розкиданих.

Побачила відроджена Українська Церква й величезні зміни
в становищі церкви взагалі на світі. Вона побачила, що в мо-
ких обставинах світового життя церква вже не мусить бути ні
державна, ні отержавлена, а мусить бути відокремлена від
держави, мусить заняти собі таку ділянку життя на землі,
яку не може взяти ніяка інша організація; Церква Христова
мусить тепер згадати заповіт Христа й до нього повернутися,
стати царством небесним на землі, але царством не від світу
цього. Отже, Українська Церква мусить стати царством небес-
ним на своїй рідній землі, царством не від світу цього для
своєї рідного народу.

Але найголовніше, - визволення й відродження всякої цер-
ки при нових світових змінах це мусить бути визволення від
тих старих заповітних форм церковного життя, що через одер-
жавленість, мертвість та рабство перед світом цим церков-
них керівників довели й російську й інші східні /та й за-
хідні/ церкви до мертвости, паралічу. Тому й Українська Цер-
ква, залишаючись непохитно на догматичних основах Православ-
ної віри, мусить стати на шлях нового церковного будівництва
з вірою в вічно животворчу силу Духа Святого в Церкві, і
з тією думкою, що церковні канони це є, як кажуть вчені ка-
ноністи, корінний архів для нової творчости, а не збірник
законів для виконання, і в цьому архіві повинна відмовитись
від того, що витворено в ньому під впливом державним, як от
нерівність станів у церкві, відсунення мирян та інше.

На підставі цих передпосилок, відроджена Українська Цер-
ква оставить в основі свого нового життя і творчости: 1/ волю,
автокефальність, незалежність ні від якого чужого церковно-
го центру, 2/ всенародну соборноправність, братерство й рівн-
ність усіх вірних у справах церковного життя й керівництва
і 3/ повну аполітичність, невтручання ні в які державні спра-
ви, відокремлення від держави. Загалом, все церковне життя і
творчість повинна провадитись на національному й інакше про-
являтися не може, бо ж вона твориться для рідного народа, її
творить сам український народ. Безперечно, що для того, щоб
Українська Церква могла здійснювати свої ідеї, провадити
своє життя, необхідні певні зовнішні умови, а саме: воля ві-
ри, сумління, невтручання держави в справи церкви, воля дру-
ку, слова, зібрань, взагалі ті умови, що їх вимагає всяке
вільне громадське життя...

Це ідеї, умови. А дійсність?... Ну, та яка б не була дій-
сність, а коли Українська Церква відродилась для нового жит-
тя, мусить жити і боротись за це життя, мусить вибороювати
собі й сприятливі для цього умови.

Перша Всеукраїнська Православна Церковна Рада.

За надзвичайно тяжких зовнішніх умов прийшлось побачити
світ Українській церкві, в огні її окраєнує збуджено, в
масах великої революції, на терені бувшої російської держави.
Правда, коли не стало загального пана, що тримав у підданст-
ві народи своєї держави, кожний нарід почув себе вільним.

І над Україною зійшло сонечко: гурток з найсвідоміших людей, на чолі з істориком Михайлом Грушевським, жваво заходились будувати Українську Державу, утворили Всеукраїнську Центральну Раду, закликали до активної участи в державному будівництві весь український народ; здавалося, прийшла нарешті воля. Та, ще не прийшла доля... Не встигло піднятись сонечко, вогні на обрії України, як знялась страшенна завіруха, насунулись чорні хмари; за яких небудь три роки /1918-1921/ в Київі і на Україні одинадцять разів змінялась влада: перебували і українці, і гетьманці, й денікінці-москалі і поляки, скільки разів приходили й тікали большевики, поки нарешті міцно не осілися. Все це, запевне, надто тяжко відбилось на перших кроках відродження Української Церкви. Але, відродившись, Вона, як могла, пробивала собі між цими скелями, та нетрями, та провалями, шляхи до життя.

Як тільки пройшли перші дні революції, не стало царя, українці відчули, що настала воля Церкві і треба братися за церковні справи при нових умовах. Правда, хоч настали нові умови, але "живий церковний інвентар", як висловився єпископ Антонин Грановський, тобто єпископат і духівництво, на Україні залишилось старе російське, але всі відчули, що Церква на Україні не може спокійно жити у морі погоди, а повинна щось розпочати для свого пробудунку. Запевне, не єпископи перші заворушились; вони якось зовсім вжилися в думці поратунку від московського Всеросійського Церковного Собору, що мав відбутись. Заворушилось міське духівництво та частка інтеліґенції, і от з їхньої ініціятиви, вже в квітні-травні 1917 р., по всіх українських епархіях відбулися церковні собори. Це були перші епархіяльні зїзди за весь час російської доби, на які прибули і велика кількість мирян, що взяли жваву участь в соборах та підняли на них питання загально-церковного життя. Вони були надзвичайно бурхливі, миряни за довге мовчання виговорили себе тим, що висловлювали вже все, що напекло їм, а найгостріше висловлювались проти хиб духівництва. Та з усіх тих змагань, що пройшли на соборах, все ж виникли дві головні думки: 1/ що мусить утворитись якийсь інший, більш життьовий парафіяльний і епархіяльний лад і 2/ що надалі українські епархії не повинні залишатись відокремленими, а мусить утворитися якийсь всеукраїнський церковний орган, що його може утворити лише Всеукраїнський Церковний Собор. Київський епархіяльний собор виробив проект нового парафіяльного і епархіяльного статуту, що дуже не подобався старому консервативному духівництву, і воно ще міцніше вхопилось за затримання всього старого без усяких змін, в надії, що скоро все мусить вернутися до старого...

Думка про скликання Всеукраїнського церковного Собору виникла на всіх епархіяльних зїздах, а Київський зїзд обрав навіть комісію по скликанню Собору під головуванням Димитрія, єпископа Уманського. Комісія ця звернулась в червні до Синоду, на чолі якого стояв тоді митр. Платон /потім Одеський/, з проханням про дозвіл їй скликати Всеукраїнський Собор, але митр. Платон відповів, що " в Всеукраинском Соборе не усматривается необходности вследствие имеющего быть в августе Всероссийского Собора в Москве". Після цього єп. Димитрій вийшов зі складу комісії, але інші члени не покинули праці. Коли відкрився в Москві Всеросійський Собор, вони звертались і по нього з своїм проханням, але від київських делегатів на

цьому соборі одержали повідомлення, що тим поставились до нашого прохання дуже негативно і з призирством, мовляв, і "хахли подняли нос". Та і в церковних зібраннях ще не досить виступав національний бік; духівництво, як і мирянство, поділилось не по національності, а по ідеології, на консервативне й прогресивне, і в тому і в другому брали участь і українці і росіяни. Але в державному житті на Україні тимчасом клекотіло, русоцентристський бік виступав щораз більше, і це не могло не відбитись і на Церкві. Вже на єпархіяльних зїздах лунала українська мова, повстали вимоги про незалежність від Москви, а трохи згодом і в духівництві повстав поділ на українське і московське.

В вересні повстав великий військовий поділ: відокремлювалось військо українське від російського, й на початку жовтня відбулися в Київі великі українські військові зїзди. На цих зїздах військові священики висунули і церковну справу, а зїзди винесли ухвалу, щоб і Українська Церква була відокремлена від російської і теж прийшли до думки скликати Всеукраїнський церковний Собор та обрали для цього військовий комітет з своїх священиків і вояків, в складі щось з 30 чоловіка. На початку листопаду перед обрана комісія, обрана єпархіяльним зїздом, злилась з військовим комітетом, кооптувала до складу свого ще до 30 членів, і так утворилася перша "Всеукраїнська Православна Церковна Рада", як тимчасовий керівничий орган Української Церкви до скликання Всеукраїнського Церковного Собору. На чолі цієї Ради, за бажанням вояків, став архиєпископ Олексій Дородницин, що жив на покої в Лаврі. Він був чарний, свідомий українець, палкий промовець, цим і прихилив до себе вояків, і наша Рада жваво, чисто по військовому, повела підготовчу працю по скликанню Собору; по всіх консисторіях навіть послано були вояків інструктовів, щоб підготовляти на місцях справу.x/ Ця праця Всеукраїнської Ради зробила певний заколот по всій Україні та викликали проти себе велику ворожість російських і консервативних елементів. Тодішній Київський митрополит Володимир поставився до нової Ради дуже дорсже, як до інституції саочинної і неканонічної. Та Всеукраїнська церковна Рада послала від себе делегацію і до Москви, до самого патріарха Тихона, що недавно під большевицькими вибухами був обраний. Там уже знали про той рух, що його наробила Всеукраїнська Церковна Рада в Україні і патріарх мусів дати своє благоє: словенство Раді на скликання Всеукраїнського Собору, й послав для порозуміння з Радою своїх представників: Платона, потім митрополита Одеського, Сергія, архиєпископа Волинського і Пахомія, єпископа Чернигівського. Прибувши в Раду, ці єпископи, після довгих змагань, погодились нарешті на таку ухвалу: "Всеукраїнська Церковна Рада, на чолі з єпископами українських єпархій, є єдиний правний орган по скликанню Всеукраїнського Церковного Собору".

Після цього праця Всеукраїнської Церковної Ради по скликанню Собора пішла вже далеко спірніше і сам митрополит Володимир прийняв на себе стан почесного Голови Ради.

---

x/ Дійсним головою першої Всеукраїнської Церковної Ради був військовий священик Олександер Мариніч.

Всеукраїнський Церковний Собор 1918 року.

Собор цей був призначений на 28 грудня 1917 року, але певна кількість членів на цей термін ще не зібралась і він розпочався лише 7 січня 1918 року. Собор в загальному відбувався на підставі положення, уложеного для московського Всеросійського Собора. В складі Собору вхлив єпископат, який складав з себе окреме коло і входив до президії Собору, з нього ж вибирався і Голова Собору; потім з кожного повіту прибуло по одному священику і два мирянина. Всеукраїнська Церковна Рада, як і передсоборна комісія, в повному складі ввійшли в Собор, він війська ввійшло 200 представників, всього було до 400 членів. 7 січня в Св.Соборі урочисто відбулось відкриття Собору, потім перейшли в залю релігійно-просвітнього товариства, де обрано президію. За голову Собора обрано Подільського єпископа Кирила, але він мав лише добре горло, а за голову в нього був митрополит Антоній Храповицький.

Перед самим початком Собору трапився прикрий випадок: митр. Платон від імени патріарха заборонив у Службі Божій архиєп. Олексія Дорошкевича, і цим він виключився з Собору. Причина була та, що архиєп. Олексій не поїхав до Москви, коли патріарх викликав його, але за цим крилось бажання - й приборкати Раду, зривши з неї Голову і спекатись єпископа, що міг порушити згоду в колі єпископату. Гнилок запевне крутив, казав, що зараз зговориться з патріархом і заборона буде скасована, але так вона й залишилась. Хоч єпископи склали з себе тісне охоронне коло, але більшість Собору були вперто прогресивна і рішо хилились на задоволення українських вимог. Та не в добрий час зібрався Собор; тільки що він зорганізувався, поділився на комісії, ледви що почали працю комісії, як зачували большевицькі вибухи зза Дніпра, почалась сумна промадянська війна. Центральна Рада з своїм військом мусіла опустити Київ, а разом з тим мусів припинити свою працю й розійтись Всеукраїнський Церковний Собор /23 січня/. З огляду на жорстокість большевиків, як листування, як Всеукраїнської Ради, як і Собору було знищено. Знищено було й список членів Ради і Собору. Та й Рада, що виконала своє завдання - скликала Собор -, вже як Рада не існувала. Але вона не хотіла зникати, чула свою недолю, й перетворилась в Кирило-Мефодіївське Братство, до якого записалось і багато членів Собору.

Підчас цієї большевицької навали загинув митроп. Володимир; "таваріщі" завились до нього в Лавру ввечері 25 січня, вивели його за лаврську браму й розстріляли. Архиєпископ Олексій Дорошкевич виїхав з Київа і скоро помер в Новоросійську.

Та большевики на цей раз не довго затримались в Київі: в лютому прийшли німці з Центральною Радою, а в квітні замісць Ради було обрано гетьмана Скоропадського. Почалась тяжка реакція, виразний нахил до "єдіной нєдєлімой", підняло голову консервативне духівництво, до якого нова влада поставилась з великою прихильністю. В травні зібрано було з цього духівництва і таких же мирян "всєцєрковний собор" для обрання Київського Митрополита. Обрано було запеклого ворога України, голову "Союза русскаго народа" Антонія Храповицького, а на червень скликано було другу сесію Всеукраїн-

ційного Собору. Але по суті це вже не була друга сесія січневого Собору, а зовсім окремий російський собор на Україні, бо склад його був зовсім інший. З представників вояцтва майже ніхто на цю сесію не прибув, бувша Всеукраїнська Рада прибула в кількости 45 осіб, а по епархіях єпископи перевили інші вибори на цю сесію і вибрали, кого самі хотіли, здебільшого з духовного учительства та інших безпосередньо собі підвладних осіб. Зібралось на цю сесію чоловік 300; більшість на ній, хоч і не так значна, була вже реакційного і протиукраїнського настрою, і в першу чергу вони взялись викинути з Собору Всеукраїнську Раду. Собор взявся за перегляд мандатів і на тій підставі, що мандатів Всеукраїнської Ради не існувало/їх, як відомо, Соборові було знищено, а нові видати було вже нікому, бо Рада офіційно не існувала/, Собор більшістю ухвалив виключити був. Раду зі свого складу, запропонувавши Раді обрати з себе лише трьох, яких Собор включить в свій склад. Це, звичайно, була велика кривда: Всеукраїнська Рада зарахована була в повному складі не на одну лише сесію, а на всі сесії Собору, а тому перевірка її мандатів на 2-ій сесії зовсім була зайва, тим більше, що її члени й персонально були відомі президії Собору; але тут вже брало гору російське нахальство. Всеукраїнська Рада відкинула пропозицію про обрання з себе трьох членів на Собор, подала Соборові протеста і заяву, що вона не визнає його надалі Всеукраїнським Собором і його постанови вважатиме нікчемними. Звільнившись від бувших членів Всеукраїнської Ради, Собор уже жаво взявся за вирішення самих грунтовних питань щодо життя Української Церкви і вирішив їх майже одноголосно. Було ухвалено, Українська Церква й надалі мусить залишатися під зверхністю Московського патріарха, а для керівництва українськими церковними справами було обрано " Священний Синод" з 3-х священиків і 3-х мирян / всі єпископи входять до Синоду по сану/. В члени Синоду попали всі росіяни.

Обравши російський " автономний" церковний уряд для Української Церкви, Собор цим закінчив свою сесію й розїхався " на жнива". В вересні була зібрана ще одна сесія цього Собору, але вона вже нікому не була цікава; вона відбулась у Лаврі й нею вже цілком верховодив митрополит Антоній Храповицький. Вона вславилась лише тим, що урочисто приймала у себе гетьмана П.Скоропадського й видала "соборне посланіє" до українського народу - слухатися гетьмана Скоропадського як рідного батька і у всьому йому коритися. Та український народ, якби відповіт на це "посланіє", - повстав проти гетьманської влади, усунув гетьмана, а разом з ним розбігся й Собор 1918-го року і вже більше не збирався. Утворений ним "Священний Синод" залишився лише на папері й до праці так і не став.

На зміну гетьмана прийшла знову українська влада під назвою вже Директорії; на чолі її Уряду стояв Володимир Чеховський, дуже близький до церкви, вихованець Київської Духовної Академії. Він 1 січня 1919 року видав уже державний універсала про автокефалію Української Церкви й утворення автокефального українського Синоду. Але з початку січня Директорія мусіла вже евакуватись з Київа до Кам'янця, а на зміну їй прийшла большевицька влада й досіла вже досить міцно.

Так сумно скінчився для Української Церкви перший рік її життя на розвитку. Але це цілком природно. Почерше, це був перший рік, а перший рік завжди буває для життя найтрудніший; недаром майже половина людства помирає на першому році життя. По-їм зовнішні умови праці, при всьому захопленні нею віруючих, були надто тяжкі і мінливі для всього суспільства. І "живий інвентар" в Церкві - російський, реакційний - це надто був міцний і впливовий, щоб можна було його так скоро перебороти, та й самі діячі відродження Української Церкви, треба визнати, не досить ясно уявляли собі, як саме і з чого саме почати її відродження. Те, що вони гадали почати це відродження зверху, з Всеукраїнського Собору, безперечно було помилкове, бо без певної підготовки знизу, випадкова й мало свідома людність, хоч і занадто палка, не є певною підставою для церковного будівництва.

Всеукраїнський Собор мусить бути, так би мовити, днем охрещення, а не днем народження Церкви. А в тім, життя і Св. Дух - це найкращі керівники життям церковним. Вимога життя на початку революції висунула думку про найскорше скликання Всеукраїнського Церковного Собору, вона ж далі показала й інші, більш певні, шляхи до відродження Української Церкви.

Починаючи боротьбу за відродження Української Церкви, українські діячі, запевне, уявляли собі в загальному про її відокремлення від держави, про рідну мову в Церкві, про автокефалію, всенародну соборноправність, Але, як усе це перевести в життя, все це уявлялось їм в досить мрійних, хмарних рисах.

Вимоги життя і Св. Дух і тут їх жавчив на все...

/ Д.б./

---

25 ТРАВНЯ 1926 РОКУ.

...Сім хижих куль. Сім стрілів зла
Зміряли в дух - влучили в тіло:
Знялись над мертвим тілом крила
І дійсність легко поплила,
Як марний, як минущий вияв, -

Бо за повіками тремтів
Співучий степ, пленичний спів,
Полтава, прапори і київ.

О.М.

Архиепископ
Іоанн Теодорович.

БЛАГОДАТНІСТЬ ІЄРАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

/Висвяти 1921 року/

Питання благодатності Ієрархії Українсь - кої Автокефальної Православної Церкви, висвяченої згідно з постановою Всеукраїнського Церковного Собору, в Св.Софії, в жовтні 1921 року, ще й досі викликає багато застережень , переважно у ворогів незалежности Української Церкви. Бажаючи запізнати наших читачів з поглядами на цю справу найбільш визначного й досі успішно діючого представника тієї Ієрархії - Архиепископа Іоанна Теодоровича, розпочинаємо друк його праці - "Благодатність Ієрархії УАПЦ", яка вперше появилась в 1922 році в Вінниці на Україні, а пізніше була автором переглянута і в 1940 році видана на ціклостилі в Філядельфії - ЗДА. Р е д а к ц і я.

ВСТАНОВЛЕННЯ ІЄРАРХІЇ В ЦЕРКВІ ГОСПОДОМ НАШИМ ІСУСОМ ХРИСТОМ.

Священство ієрархічне і особисте.

Син Божий, проповідуючи Своє Благовістя, ще в часі Його перебування на землі, в видимім тілі Богочоловіка, встановив для віруючих в Нього духовний провід. Він сам дав Своїй первісній Церкві перший інститут духовних пастирів, учителів вічних істин, освятителів великими тайнами Ним поданими - Апостолів. Апостолат, обраний і посланий Христом Господом був первісним, зародковим інститутом духовних вождів-пастирів, яких Церква, по Божественній мислі Її Засновника, потребувала. Діяння Апостолів в Церкві мало бути продовженням діла Самого Христа - Верховного Пастиря Церкви. Діяння це мало бути потрійним: обовязки Апостолів були в священстві, в учительстві, в пахстирстві / в керуванні душами вірних, в керуванні цілою Церквою/.

Про обрання Апостолів Євангелист Лука сповідає так:"Прикликав Син Божий учеників Своїх і, вибравши з них дванадцять, найменував їх апостолами".Далі слідують імена обраних і так найменованих./Лк.6,13-16/.

Господь вибрав дванадцять апостолів, як про це оповідає євангелист Лука " зпосеред учеників Своїх". Це значить, Господь вибрав апостолів зпосеред тієї Церкви, що вже була заснувалася навколо її Божественного Учителя. По їх обранню, Господь далі вже звертав на них особливу увагу. Він їм часто пояснював зосібна те, про що народові взагалі говорив лише в приповістях. Він тоді говорив Апостолам:"Вам дано розуміти тайни Царства Божого, а їм не дано"./Мат.13,11/.Господь

готував Апостолів до будучого пастирства.

Первісна Церква Христова- те зернатко, з якого вона мала вирости і розповсюдитися по цілому світі-ще за часу життя Христа в тілі Богочоловіка і з Його волі отримала в Апостолаті Христа перший для неї пастирський інститут. В первісній Церкві Христовій, в тому зернецю будучого розросту, Апостолат, по мисли Господа, мав бути завязком, зародком, з якого власне й починається проростання всякого зерна. Апостолат дійсно став зародком та осередком духовно- творчого і зростаючого життя первісної Церкви.

На Тайній Вечері, що її Господь мав перед Своїми стражданнями, разом з дванацяттю Апостолами, Він їм сказав:" Не ви мене вибрали, а Я вибрав вас"/Іоан15,16/. Лише Апостолам Господь дав заповідь нести людям Його благовістя, владу творити святі Ним заповідані тайни та пасти Його стадо, с.т. керувати як оремими душами на дорозі до Царства Божого, так і цілим устоєм Церкви, як клективу віруючіх. Це видно з того, що Господь обрав і найменував Апостолами/післянцями- слово "апостол" це означає/лише цих дванадцять. Він їх виділив з Церкви, з громади Своїх численних учеників. Їм лише, як про це оповідає евангелист Матвій, Господь сказав: " Дана мені власть всяка на небі й на землі. Йдіть же, навчайте всі народі, хрестячи їх во імя Отця, й Сина, і Святого Духа, навчаючи їх додержувати всього, що Я заповів вам, і ; і ось Я з вами по всі дні, до кінця світу. Амінь"/Мат.28,18 20/, теж /Мар.16, 15-18/.

Встановлюючи тайну Святої Евхаристії, встановлюючи її для всієї Церкви, Син Божий перший раз звершив і подав лише Своїм Апостолам. Заповіт Христа про цю тайну, заповіт, що стосується Церкви в цілому:"Оце чиніть на мій спомин"/Лк. 2219/ ніколи всією Православною Церквою не розумівся, як право кожного члена Церкви на довершення цієї Св. Тайни. Це право з часів Апостолів належить лише священству Церкви /єпископам, священикам/. Віруючи беруть участь в цій Св. Тайни лише їх вірою та їх молитвами.

Апостоли самі розуміли їх служення Церкві, як таке, для якого їм дані особливі уповаження. Ці уповаження походили з їх особивого і безпосереднього обрання од самого Господа. Таке розуміння особливости їх покликання Апостоли виявляють в молитві перед обранням Матвія в круг Апостолів на місце відпавшого Юди Іскаріота:"Ти, Господи, що знаєш серця всіх, покажи одного з сих двох, котрого образ єси, прийняти д о л ю с л у ж е н н я ц ь о г о а п о с т о л ь с т в а , від котрого відступив Юда..."/Діян.124-25/.Апостоли в цій молитві говорять про особливу "долю служення цього і апостольства", долю, що подається через обрання од самого Господа.

З самого, так авторитетного характеру науки, що її Апостоли подавали віруючим, далі взагалі з їхньої праці видно, що в Первісній Церкві вони користали зо всієї повноти наданого їм авторитету. Вони були і вчителями, і священиками- і пастирями./ Священиками- ут ужито в загальному розумінні прав священодіяння Тайн Церкви/. Апостоли завжди мислили, що вони були обрани не від Церкви, яку Господь заснував, а від самого Господа зпосеред тієї Первісної Церкви, що складалася з безпосередніх слухачів і учеників Христа Господа.

Цю мисль ясно проводить напр. Апостол Павел. Він запитує:" Як же проповідуватимуть, коли не були послані?" / Рим. 10,11/."Інших", пише той же Апостол, " поставив Бог у Церкві найперше апостолів... хіба всі апостоли? хіба всі пророки, хіба всі учителі...?"/I Кор. 12, 28-29/. так міг писати лише Апостол який дійсно знав, що він- "покликаний Апостол, вибраний на благовістування Боже" /Рим. 1,/" волею Божою Апостол4/2 Кор. 1,1/, що отримав своє покликання " не від людей, і не через чоловіка, а через Ісуса Христа і Бога Отця, що воскресив його з мертвих/Гал.1,1/.

Згідно з покликанням від самого Господа Апостоли вважили себе священнодіячами тайн Церкви . Про це так говорить за самого себе і за других Апостолів Апостол Павел:" Так нас нехай вважає чоловік, як слуг Христових і доморядників тайн Божих" /1Кор. 4,1/. Апостоли не лише самі були" доморядники Тайн Божих", вони, отримане ними од Христа Господа поклинання, передавали другим, що ними ставали обрані. Апостоли в Церкві, того пастирського інституту в церкві, що заснувавсь пізніше, були правдивим початком. Цей пастирський інститут в Церкві і тепер існує, як ієрархічна сторона її організації.

Апостоли передовсім були учителі, що продавали віруючим освячуючі, на правдиве життя наводячі, зміст цього життя освітлюючи Христові істини. Це годі і поводити. Сами Апостоли, їх постання, їх навчальний тон, проповиднича праця всіх Апостолів, все це поза всяким сумнивом свідчить, що Апостоли визнавали за собор право бути учителями.

Що Апостоли тійсно були пастирями , керовниками і окремих душ і цілих церков,проводу,авторитетові яких дійсно підлягали віруючи, про це можуть свідчити хоч би такі слова Апостола Павла:" Я ж бо, не бувши між вами тілом, а бувши духом, п р и с у д и в в ж е, яко бувши між вами, щоби того, що так робить, в імя Господа нашаго Ісуса Христа, видали такого сатані..."/I Кор.5,-3-5/. Тако же: Про милостиню ж для святих, як я р о з п о р я д и в в церквах Галатійських, так і ви робіть"/I Кор. 16, 1/. Особливо ж про авторитет апостольського пастирского проводу свідчать наступні слова цього ж Апостола Павла:"Тим то, не бувши між вами, пишу, щоб, бувши між вами, н е з р о б и в б е з о щ а д н о п о в л а с т і, к о т р у д а в м е н і Господь../2 Кор.13, 10/. Взагалі, як розуміли Апостоли їх відносини до Церкви, можливо найкраще подано в цих словах:"Ми- Божі помічники, ви- Боже поле, Божа будівля"/1Кор.3,9/.

Треба тут зауважити, що, як це нам висвітлюють Діяння і Послання Апостолів, Апостоли ніде особливо не підкреслюють о с о б и с т и х прав на керування.Це керування вони здійснюють здебільшого в згоді з віруючими Церкви.

Можна було б, для всебічного висвітлення позиції Апостолату, цього першого пастиського інститута Церкви, навести ще більше свідчень зо Св. Письма, але, для цілей цієї розвідки, наведеного доволі.

На підставі поданого, ми можемо прийти до такого висновку: Ієрархія в Церкві, цей інститут її пастирів, духовно-моральному авторитету якого підлягають віруючі, засновано в ЦЕРКВІ і ДЛЯ НЕЇ в Христовому Апостолаті.

Цей Апостолат встановивши Сам Верховний Будівничий Церкви- Господь наш Ісус Христос:Він обрав членів його.

Господь встановив Апостолат в Церкві, не окремо від неї. Він вибрав Апостолів зпосеред Його Первісної Церкви.

Ця первісна ієрархія Церкви не є відмінна од неї. Вона не понад церквою, а в Ц е р к в і, як благодатний, творчий, керуючий осередок її життя. Вона /ця первісна ієрархія/ - серце в організмі Церкви, зародок в зерні її будучих зростань.

Вона не існує окремо від Церкви, як і Церква без неї не може існувати. Зерно не може пропростати без зародка. Організм не може жити без серця. Знов же: і зародок зерна, і серце організму не можуть діяти зокрема, бо силу для діяння вони беруть з їх оточення, з їх сфери, що в них вони діють.

Ні на хвилину не можна мислити про ієрархію в Церкві, як про щось од Церкви осібне. Не можна, напр., мислити, що ієрархія Церкви, сама по собі, відокремлено од Церкви є Божа установа, яка породила Церкву. Ні. Церква, як збір віруючих во Христа, Ним же, Христом Самим заснована. І по цілі, і по благодатним дарам, що подані їй од Господа, вона - Божа установа. Це Церкві самій в її Ієрархії Господь доручив Його істини і благодатні сили.

І Церкву, і Ієрархію в ній Господь Сам заснував, коли обрав апостолів з п о с е р е д Своєї Церкви, що її Він вже згорнув навколо Себе своїми навчаннями.

Не можна мислити, що Господь заснував лише Церкву, а Церква сама в порядку передоручення належних їй істин і благодатних дарів утворила свою ієрархію. Ні. Зібрана навчаннями Господа Церква Ним же Самим була збудована, сформована по принципу розподілу дарувань Св. Духа, з яких одні подаються членам її ієрархії для цілей освячення, навчання та проводу Церкви. /І Кор. 12,4-31/.

Церква не лише була започаткована, але й організована в головних своїх рисах Сином Божим.

Щоб ясно зрозуміти тільки що поданий підсумок попередніх міркувань, треба памятати, що той гурток Апостолів, який Син Божий обрав, якій Його постійно оточував, не була вся Церква, що її зібрав навколо Себе Господь ще в часі свого перебування з людьми в тілі Богочоловіка. Апостолат н е б у в зернятком ц і л о ї Церкви, лише зернятком її ієрархії. Не з апостолату виросла Церква, а зріст Церкви і її ієрархії /Апостолату/ походить од Христа Господа.

Такі Господні вирази, як напр., "хто вас слухає, слухає Мене", "йдіть, начайте, хрестіть", "пасіть Моє стадо", "гріхи відпускайте", ми не можемо відносити до всіх і кожного в Церкві. Ці веління дані ц і л і й Церкві, але ц і л і й тому, бо в ній вже був Апостолат, цей носій таких особливих в Церкві доручень. Вони дані ц і л і й Церкві, на чолі якої Господь вже поставив первісний інститут пастирів, - Апостолат, вони подані Церкві через цей Апостолат, вони дані цілій Церкві, але н е в с і м і к о ж н о м у в ній.

Виконання учительних, священнодіючих, пастирських доручень належить цілій Церкві лише в тім розумінню, що такі функції завжди в ній, в Церкві, ніколи поза нею. Таке виконання в Церкві, належить їй як єдиному духовному організму, звязаному певними спільним духовним життям, але довершується таке виконання лише через ієрархію Церкви, зерном якої на початках став Апостолат Христа. Функції ж ієрархії Церкви, як носія благодатних сил та дарувань даних Церкві, завжди нерозривно звязані з цілим організмом Церкви.

Тисячі народу приходили почути слів Господа Христа. Без сумніву, з цих тисяч були сотні увіровавших в Нього. Як ми вже бачили, Господь вибрав Апостолів зпосеред віруючих в Нього/Лк. 6,13/. Треба було великої громади віруючих, щоб обрати зпосеред їх сімдесять учеників, що мали бути наділені особливими дорученнями та уповноваженнями, як це й дійсно було /Лк.10,2-10/.

Про те, що число увіровавших во Христа, число членів Первісної Церкви, далеко виходило поза дванадцять і сімдесять, про це нам оповідає Євангеліст Лука в Книзі Діянь Апостолів: "І ставши тими днями Петр посеред учеників, було ж число імен вкупі до ста двадцяти"/Діянь 1,15/. Стільки їх зібралось на сходини Церкви в самому Єрусалимі і то в часі, коли фарисеї і садукеї переслідували віруючих во Христа. Таких віруючих, треба думати, було чимало і в інших місцях, в яких Господь проповідував.

Подане веде нас до признання, що Церква в повному складі її організації, с.т. як пастирі і вівці, така Церква була зерном дальших розростань. Такою Церкву лишив Господь відходячи от нас в своїм Вознесінню. Не ієрархія покликала Церкву до життя, не Апостолат Первісної Церкви її започаткував, як також не Церква витворила Апостолат, чи то ієрархію, а обоє: і Апостолат /Ієрархія/ і Церква - встановлені їх Божественним Засновником - Христом.

Історія розвитку життя Церкви подає нам два протилежних напрямки відхилень від єдино-правдивого погляду на стан ієрархії в Церкві. З одного це відхилення визначається в необмеженім збільшенню значіння і ролі ієрархії в Церкві, збільшення того значіння за рахунок прав вірних в Церкві. Це явище помітне в історії Західної /Римо-католицької/ і Східної / Греко - православної/ Церков. З другого боку є стремління уявляти ієрархію Церкви, як установу її самої, витворену самою Церквою. Це явище характерне для більности протестанських ісповідань. В розумінні цим ісповідань все те, що в Св.Письмі Нового Заповіту говориться про особливі доручення і благодатні дарування ієрархії Церкви, все це в цих ісповіданнях, заступники їх намагаються прикладати до всіх і кожного в Церкві і в такому розумінні - до Церкви цілої. Згідно з такими нахилами і Апостолат Христа в крайніх протестанських ісповіданнях часто розглядається не як Божа установа в Церкві, а як початок, зародок всієї Церкви в цілому. Така позиція розуміння дає змогу заступникам цього погляду відносити до Церкви взагалі, себто до всіх і кожного з неї, ті особливі доручення, які Господь дав лишше Апостолам. Заступники таких протестанських поглядів в основу їх думання ложать припущення, що Син Божий лишив Церкву зовсім, навіть в головних рисах, незорганізованою, припущення, яке не може бути оправданим при вдумливій аналізі Св. Євангелія. Ієрархію Церкви ці погляди так зводять до явища, що витворене вже самою Церквою в істоичних процесах її життя. Таке розуміння відмовляє ієрархії особливих од Христа Самого доручень пастирства, священства, учительства і особливих благодатних дарувань Св.Духа для несення таких доручень.

Означити ці, чисто протестанські тенденції в поглядах на ієрархію Церкви і одмежуватись од них, в моїм переконанню, необхідно. Необхідно це тому, бо є дуже можливим, що акт відновлення повноти ієрархічного устрою Православної Церкви, акт довершений Українською Автокефальною Православною Церквою на її

Всеукраїнському Православному Соборі в місяці жовтні 1921-го року, цей акт може знаходити у осіб не досить ознайомлених з ієрархичними питаннями Церкви інтерпретацію неправославну, а наближену до протестанських, тільки що наведених поглядів.

Ми вважаємо за потрібне підкреслити: Акт Собору 1921 року не є чином відновлення ієрархії нашої Церкви, як його часто й мильно називають. Цей чин є відновлення повноти принятого давньою, історичною традицією ієрархічного устрою Православної Церкви. Ієрархія в Українській Автокефальній Православній Церкві часу 1921-го року була. Її відновлювати не було потреби. Церква і тоді жила повнотою її життя, тією повнотою, що була дана Церкві Господом Христом. Церква і тоді складалася з пастирів і пастви, з канонічних носіїв пастирських, священодіючих і учительних доручень Господа, що були дані Церкві в Апостолаті Христа, як і віруючих в спасаючі істини Церкви. В цім 1921 році, ієрархія У.А.А.Ц. потрібно було лише надати традиційну в Православних Церквах повноту її устрою. Це вимагало відновлення в існуючій, канонічній, преємственній / сукцесійній/ ієрархії Української Православної Церкви єпископської функції, що була Церквою на час втрачена через зраду їй єпископів московської на Україні ієрархії.

Акт Собору У.А.П.Ц. 1921 року не лише, як пізніш побачимо, вповні виправдується історією перших віків Церкви, він також суто православний. Акт цей не порушує принятого в Вселенській Православній Церкві погляду на ієрархію Церкви, як на установу дану Церкві в Апостолаті Самим Господом Христом, установу освячену і збагачену в вищі дарування зшестям Святого Духа в день Пятидесятниці. Ця Божа установа в Церкві, що її першими членами були Апостоли, вона поступово, через покоління дійшла до нашої Церкви і в ній захоронилася. Перед ієрархією нашої Церкви в 1921 році стало лише завдання: в інтересах повноти ієрархічного устрою Церкви, як Православної, відновити в ній функцію роздавання благодатних ієрархічних дарів - функцію єпископства. Відновлення цієї потрібної в житті Православної Церкви функції було довершене через положення рук присутньої на Соборі 1921 року ієрархії її - священства. Історичне акт цей в історії Вселенської Православної Церкви не новий, а такий, що віками існував і практикувався, як канонична установа однієї з найславніших Церков перших віків Християнства - Церкви Александрійської, Церкви Оригена - великого учителя, Церкви Афанасія - великого поборника аріянства за Віру Православну.

/ Д.б./

ПІД УВАГУ СУЧАСНИКАМ
ТА В ДОПОМОГУ БУДУЧИМ ДОСЛІДНИКАМ.

Не легко буде будучим дослідникам історії нашого народу працювати над його минувшиною, а зокрема дати оцінку українських релігійних рухів в р.р.1919-1945, які, що можемо вже й сьогодні ствердити, мали велике значення в загальнім стремлінні українського народу мати власне, вільне й незалежне життя. Лиха доля справила, що підчас військових подій 1941-1945 р.р. згинули майже всі громадські і приватні архиви й збірки про український церковний рух останніх 25 років

Тому вважаємо, що головним нашим завданням на сьогодні, - це переховати те, що ще лишилося й знаходиться на чужині. Думаємо, що найліпшим засобом буде, наколи чи то спогади сучасників, чи то ріжні документи, будуть оголошені друком.

Прагнучи в міру наших скромних спроможностей виконати і цей обовязок, редакція постановила приділити відділові спогадів і документів якнайбільше місця в "Христовій Громаді". Цей замір починаємо реалізувати вже в першім числі нашого місячника, приступаючи до друку, досі ще не оголошених, спогадів покійного Митрополита Василя Липківського про Українську Автокефальну Православну Церкву в р.р. 1917-1930 та подаючи деякі документи з часів останньої окупації України німцями.

Одночасно горячо заохочуємо всіх активних учасників українського церковно-визвольного руху до написання спогадів про церковні події, в яких вони чи то брали безпосередню участь, чи були їх свідками. Рівнож просимо власників ріжних документів, що торкаються тих же подій, випозичити їх редакції для передруку в "Христовій Громаді".

Підкреслюємо, що в першу чергу будемо містити спогади й документи про Українську Автокефальну Православну Церкву, а зокрема про період 1941-1944 р.р. т.т. за час німецької окупації України, коли наша Церква рівнож була преслідувана й обмежена в своїх правах. При цій нагоді просимо свідків перебування в вязниці й мученицької смерти о.о.прот.Миколи Малюжинського, прот. Володимира Мисечка та інших священиків УАПЦ, що їх розстріляло Гестапо в р.р. 1942-1943, подати редакції "Христової Громади" свої спогади про ці події. Р е д а к ц і я.

Нижче подаємо зміст акту, підписаного 8 жовтня 1942 року в Почаївській Лаврі, про який згадується в окружнім інформаційнім листі Св. Собору Єпископів УАПЦ, що його друкуємо в цім числі "Христової Громади". Історії цього акту присвячена, досі ще не оголошена, праця визначного українського церковного діяча й письменника проф.І.Ф.В. -Правда про поєднання Церков на Україні в 1942 році" -, яку маємо замір друкувати в нашім місячнику, як тільки одержимо на це згоду Вш.Автора.

А К Т

Року Божого 1942, жовтня 8 дня. Свята Почаївська Лавра.
Ми, нижчепідписані - Високопреосвященніший Владика Митрополит Алексій і представники Собору Єпископів Святої Української Православної Автокефальної Церкви, уповажнені ухвалою Собору Єпископів з дня 6 жовтня 1942 року в м.Луцьку, Архиєпископ Ніканор і Єпископ Мстислав, - склали цього акта про наступне:

Взявши під увагу, що існуюче поділення Православної Церкви в Україні на два напрямки фатально відбивається на житті Церкви та Українського Народу і деморалізуючо впливає на вірних, - ухвалили прикоротити церковне розєднання на слідуючих засадах:

1. Визнаємо, що фактично Українська Автокефальна Православна Церква вже існує.

2. Українська Автокефальна Православна Церква має єднання з усіма Православними Церквами через Його Блаженство, Блаженнішого Митрополита Д і о н и с і я, що до Всеукраїнського Помісного Собору являється Місцеблюстителем Київського Митрополичого Престолу.

3. Вищим Органом Управління Української Автокефальної Православної Церкви до Всеукраїнського Помісного Собору являється Священний Собор Єпископів України, який керує церковним життям України серез Священний Синод.

4. Священний Синод складається з пяти старших єпископів України, а саме: Високопреосвященного Александра, Митрополита Пинського і Поліського, Високопреосвященного Алексія, Митрполита Волинського і Житомирського, Високопреосвященнішого Митрополита Полікарпа - Архиєпископа Луцького і Ковельського, Високопреосвященнішого Симона Архиєпископа Чернигівського і Ніженського та Високопреосвященнішого Ніканора Архиєпископа Чигиринського. Обовязки Секретаря Священного Синоду, а також - заступника неприсутнього Члена Св.Синоду, виконує Преосвященний Мстислав Єпископ Переяславський.

5. Священний Синод на першій сесії розгляне всі питання, звязані з поєднанням, як то - розподіл єпархій і катедр поміж усіма сущими єпископами та остаточно розвяже всі справи, що непередбачені цим актом, а звязані з поєднанням.

6. Першу сесію Св.Синоду скличе старіший по хиротонії Митрополит, вказавши день і місце засідання.

7. Усі ріжниці канонічного характеру, що спричинилися до розєднання, нами розглянуті і більше не існують.

8. Копія цього акту розсилається негайно усім єпископам обєднаної Української Автокефальної Православної Церкви Високопреосвященними Митрополитами Алексієм і Полікарпом, з наказом негайного оголошення цього акту по всіх церквах України і наказом негайно прикоротити молитовне розєднання. Після відчитання цього акту по всіх церквах України відслужити вдячний Господеві молебінь за дар взаємного зрозуміння та обєднання.

Підписано в Святій Почаївській Лаврі дня 8 жовтня 1942 року.

Алексій, Митрополит Волинський і Житомирський

Ніканор, Архиєпископ Чигиринський
Мстислав, Єпископ Переяславський

Der Generalkommissar
f.d.Generalbezirk K i e w Kiew,den 22 September1942
II

An den Bischof M s t y s l a w
K i e w.

Aus politischen Gründen untersage ich Ihnen jeden Aufenthalt in der Ukraine westlich des D n j e p r und in den ostwärts des Flusses gelegenen Teilen des Generalbezirks Kiew.

Ich ersuche Sie, bis zum 27.9.1942 K i e w zu verlassen. Den Tag Ihrer Abreise und Ihr Reiseziel ersuche ich mir bekannt zu geben.

I.v. v. B u n a u.

Der Generalkommissar
f.d. Generalbezirk K i e w
IIa /R/K. Kiew, den 29 September 1942

An den Bischof Mstyslaw
K i e w.

Betrifft: Abreise aus Kiew.

Da Sie bis zum heutigen Tage die geforderte Nachricht über Ihre Abreise und das Ziel Ihrer Abreise uns nicht haben zukommen lassen, ermahne ich Sie hiermit zum letzten Mal, dieser Aufforderung Folge zu leisten und uns das Ziel sofort mitzuteilen. Wir stellen Ihnen hierzu eine Frist bis zum Sonnabend, den 3 Oktober 1942, mittags 12 Uhr.

Im Auftrage: R e i n h a r t, Abteilungsleiter II.

EVANGELISCHES KONSISTORIUM
der Kirchenprovinz Schlesien.
Nr.I-4050.-

Breslau 4, den 29November 1944, Schlossplatz 8. Postscheckkonto: Breslau 16021. Fernruf.58647.

Es wird um Angabe des vorstehenden Geschäftszeichens in der Antwort ersucht.

Die zuständige staatliche Stelle teilt uns mit, daß gegen die Abhaltung der ukrainischen Gottesdienste keine Bedenken bestehen. Dabei werden von ihr folgende Bedingungen gemacht: 1/ die Gottesdienste dürfen nicht durch Einbeziehung von Ostarbeitern ausgedehnt werden, 2/ es darf für die Gottesdienste keine Propaganda gemacht werden, die wiederum eine Ausdehnung auf die Ostarbeiter herbeiführen könnte. Wir unsererseits sind einverstanden damit, daß die Gottesdienste in der Begräbniskirche auf der Friedrich Wilhelmstrasse stattfinden. Über die Einzelheiten hat der von Ihnen Beauftragte mit Herrn Pfarrer Henckel an der Barbarakirche bereits verhandelt. Die Verantwortung daß die Bedingungen eingehalten werden, tragen Sie.

An den Metropoliten Bischof
P o l i k a r p
z.Zt. B r e s l a u
Hotel "Stadt Dresden".-

Dr. K.Wagner

Генеральний Комісар /Переклад/
для Київської Генеральної Округи Київ, 22вересня 1942
II

До Єпископа Мстислава
К и ї в

З політичних причин забороняю Вам перебувати в Україні на захід від Дніпра та в частинах Київської Генеральної Округи положених на схід від цієї ріки.

Жадаю, щоб Ви опустили Київ до 27.9.1942. Про день та мету Вашого відїзду маєте мене повідомити.

в заступстві фон-Б ю н а у.

Генеральний Комісар /Переклад/
для Київської Генеральної Округи. Київ, 29вересня 1942
IIa /P/ K.

До Єпископа Мстислава

К и ї в

Справа: Виїзд з Київа.

Тому, що Ви до сьогоднішнього дня не надіслали нам жаданого повідомлення про Ваш виїзд та місце куди їдете, кличу Вас оцим останній раз - виконати це жадання і нас негайно /зараз же/ про те повідомити. Для цього визначуємо Вам термін до суботи, 3 жовтня 1942, до 12 год. дня.

З доручення: Р а й н г а р т,
Начальник відділу.

П р и м і т к а: Лист Генерального Комісара від 29.9 вже не застав Єпископа Мстислава, бо 28.9.1942 р. єпископ виїхав до Луцька на Волині, де 4 жовтня 1942 року мав відбутись Собор Єпископів УАПЦ. Однак, німецька окупаційна влада заборонила відбуття Собору. Після довірочної наради, що 5 жовтня відбулася в помешканні Митрополита Полікарпа і в якій взяли участь всі єпископи УАПЦ, Єпископ Мстислав, разом з Архиєпископом Ніканьром, виконуючи доручення єпископів, виїхав до Почаїва, де відбулися розмови з Митрополитом Олексієм. Як наслідок цих розмов, - 8 жовтня 1942 року зявився акт про поєднання Церков в Україні. Вертаючись з Почаїва, Єпископ Мстислав заїхав до своєї родини в Рівне. Там 14 жовтня викликано до Рівенського Гестапо й арештовано, а 15 жовтня вивезено до вязниці Гестапов Чернигові, де єпископ посидів два і пів місяці. 30 грудня перевезено до вязниці в Прилуках, звідки, у звязку з залишенням італійськими відділами фронту, перевезено в квітні 1943 року до Київа. У Київі Єпископа Мстислава було лише конфіновано, з тим, що щодня, між 9-10 год. рано він повинен був зголошуватися до Гестапо. Одночасно заборонено йому було відправляти Служби Божі і проповідувати. Щойно 22 вересня,

у звязку з евакуацією Київа й дякуючи допомозі відданих прятелів, Єпископові Мстиславу вдалося виїхати до Отвоцька під Варшавою. /П.Д./.

/Переклад/

Євангелицька Консисторія
Шлеської Дієцезії
№ I-4050

Бреслав 4, 29листопада1944
Шльосплятц8, Почтове чекове конто:Бресляв I602I, Телефон:58647.

До Митрополита Єпископа
П о л і к а р п а
Бресляв, Готель"Штадт Дрезден"

Компетентний державний уряд повідомляє нас, що немає застережень проти відправи українських Служб Божих.При цьому він ставить такі умови:I/Служби Божі не можуть бути поширені на східних робітників /остарбайтерів/ і їх охоплювати, 2/ не можна ніяк пропагувати Служб Божих, що зчерги могло б допровадити до охоплення ними східних робітників.

Ми з свого боку погоджуємося, щоб Служби Божі відбувалися в Бегребніскірхе при вул.Вільгельмштрасе. Ваш представник домовився вже про все з пан-отцем Генкель з церкви Св.Варвари. За додержання умов відповідаєте Ви.

Др.К. В а г н е р.

"Стверджую"
Митрополит Полікарп.

К о п і я

П р о т о к о л.

Дня II січня 1943 року заступник Генерал-Комісара Волині і Поділля п.Ляндратц в присутності Начальника політичного відділу Генералкомісаряту п.Краузе і начальника бюро перекладачів п. Цупігера, приняв Його Високопреосвященство, Високопреосвященнішого Полікарпа, Митрополита-Адміністратора УАПЦ, в асисті протоієрея Миколи Малюжинського, та оголосив нове розпорядження Райхскомісара України про організацію церковного життя на терені Райхскомісаряту.Райхскомісар рішив, - з огляду на теперішній час війни і труднощі транспортові, обмежити діяльність єпископів границями Генералкомісарятів. Райхскомісар звертає увагу на те, що єпископ Генеральної області знаходиться під охороною Генералкомісара, як найвищого представника німецької влади і є у всій своїй діяльности відповідальним перед Генералкомісаром і своїм сумлінням. Рішення це приняте тільки з огляду на стан війни. Діяльність Адміністратури обмежується тільки на Волинь і Поділля.Таким чином не може далі існувати Собор Єпископів, замісць цього існує Собор Єпископів Генералкомісаряту.Статути Української Церкви мають бути змінені так, що вони відносяться тільки до Генералкомісаряту. Статут в цьому дусі прошу проредагувати і представити. Коли є кілька єпископів в Генералкомісаряті, то Генералкомісар призначає одного старшим, що є одночасно і відповідальним.Від імени Генералкомісара цей пост старшого єпископа Автокефального напрямку в Генералкомісаряті Волині і Поділля я передаю Вашому Високопреосвященству. Надалі посвячення в єпископи, що доконується єпископами

того самого напрямку, відбуватися може тільки за згодою Генералкомісара. Призначення священиків відбувається в порозумінні з відповідним гебітскомісаром. Коли хто небудь з священиків виявить себе нелояльним, гебітскомісар звертається з внеском про зміщення такого священика до Генералкомісара, який може його змістити. Ясно, що таке звільнення відбуватиметься в порозумінні з Вашим Високопреосвященством.

Прошу в найкоротшому часі зорганізувати церкви в нашому Генералкомісаряті. Підкреслюю, що таке обмеження прав наступає з огляду на час війни і тільки до закінчення війни. Звертаю увагу Вашого Високопреосвященства на те, що Ви, як старший єпископ області, знаходитеся під охороною Генералкомісара і можете завше в своїй діяльности посилатися на цю охорону. Сподіваюся, що на цих нових началах життя Церкви прийде до нормального стану. На цьому розмови скінчилися. /-/ Протоієрей М. Малюжинський.

II січня 1943 року. Луцьк.

За згідність з оригіналом: Ів. Власовський,
Член-Секретар Адміністратури.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

/Протопресвітер Др. Кас"ян Брендзан/

ЗІ січня 1946р. в Зальцуфен к/Більфельду, /анг. окуп. зона/, помер один з найстарших представників українського православного духівництва Буковини - Протопресвітер Др. Кас"ян Брендзан. Покійний родився в 1871 р. в с. Кучурів Малий на Буковині. Теологічні науки о. К. Брендзан студіював в Черновецькім університеті; тамже здобув титул Доктора Св. Теології. Ще підчас студій покійний виявив себе як добрий проповідник, тому то порівнюючи недовго працював він в парафіях. Після короткого побуту в Станиславові і настоятельства в с. Міліїв над Черемошом, переносять його до митрополичої столиці - Черновець й доручають обовязки катедрального проповідника. Підчас першої світової війни покликано о. Брендзана на становище члена Духовної Консисторії, однак, після закінчення війни й прилучення Буковини до Румунії, це становище він змушений був покинути, бо румуни не бажали бачити в керівнім органі Буковинської Митрополії визначного українського патріота й церковно-громадського діяча. Одначе й румуни не могли легковажити великої популярности й церковних заслуг о. К. Брендзана; здіймаючи з праці в консисторії, згоджуються щоб він і далі був катедральним проповідником, однак, лише для українців...

Друга світова війна й окупація Буковини москалями, змушують літнього вже о. протопресвітера покинути улюблену Буковину і вийти на скитальщину. Приютила його страдниця Холмщина, де він з великою посвятою працював на духовній ниві до 1943 р., коли знову треба було шукати притулку на чужій вже цілком землі.

Не стало між нами о. Кас"ня, в чужу землю поховано тлінні рештки великого українського патріота, високоосвіченого теолога, досвідченого церковного адміністратора, доброго учителя, горячого проповідника, людину великого і любовю багатого серця. Коли ми, молодші від нього віком пастирі Христової Громади, щиро бажаємо віддати пошану його памяти, - стараймося бути такими, яким в житті і праці для Христа і Його дітей був покійний о. Кас"ян. Вічна Йому память !

Протоєрей
Микола Овчаренко.

НАУКА Й ПОХОДЖЕННЯ ВСЕСВІТУ.

В боротьбі з релігією безбожний матеріялізм намагається спиратися на науку. Але, наука, якраз навпаки, дає все більш й більш даних на користь релігії. Безбожний матеріялізм перекручує наукові дані й видає за научне те, що сучасною наукою давно вже відкинуте як неправдиве.

В цій статті хочемо розглянути лише один момент, лише одне пи ння - питання про походження всесвіту.

Відкіля взявся всесвіт, себ-то зорі, планети, комети і інше? Відкіля взявся той матеріял, з якого побудовані всі небесні тіла?

Безбожний матеріялізм говорить: вірте, що матерія вічна; вірте, що небесні тіла утворилися самі собою; вірте, що енергія вічна; вірте, що гармонія всесвіту сталася випадково; в і р т е, в і р т е, в і р т е.....

Добре, а деж науковість матеріялізму?

Отож то й є, що наука, правдива сучасна наука на питання: - відкіля взялась матерія, енергія, життя, гармонія всесвіту? - відповідає: н е з н а є м о і н і к о л и н е в з н а є м о, бо наш к о н е ч н и й розум неспроможний дати відповідь на ці питання.

Однак, наука дає гіпотези / припущення/. І ось на сьогодні є гіпотези сучаних вчених, які говорять, що наш всесвіт м а в п о ч а т о к. І так, нпр., сучасний англійський відомий астроном Джінс подає, що всесвіт почався 2.10.^{14} років тому, а Де-Сіттер говорить, що 10^9 років тому наш всесвіт мав мінімальний розмір, і що всесвіт поширюється. Відомий сучасний вчений Айнштайн навіть дає і радіюс всесвіту.

Як бачимо, наука встановлює, що всесвіт мав колись початок і що всесвіт весь час поширюється. Так сами й християнська релігія вчить, що всесвіт мав початок. А коли всесвіт мав початок, то хто дав цей початок?

Біблія повістує: зпочатку Бог створив небо / небесні безтілесні сили/ і землю / матеріял з якого повстав всесвіт. Земля була невидима й неустроєна. Наука говорить, що матерія зпочатку була в газовому та плинному стані - був хаос.

Знову бачимо, біблійне повістування про творення всесвіту не заперечує сучасним науковим даним. І великих вчених дивує ця погодженність сучасної науки з Біблією, хоч Біблія писалась тисячі років тому, коли наука була на дуже низькому рівні.

Перше наукове припущення про походження тільки нашої сонячної системи / де вже говорити за всесвіт !/ було Бюфона/XVIIст/. Він говорив, що планети нашої сонячної системи це є шматки сонця і виникли так: якась зірка проходячи у всесвіті ударила в сонце і від сонця одірвались шматки, які і утворили планети. Але наука давно розкритикувала це припущення і зараз ніхто, навіть матеріялісти, не беруть його серйозно.

Другим припущенням, що заслуговує на увагу й на яке ще й тепер спираються матеоіялісти, було припущення Канта, яке потім підправив Лаплас.

Кант говорив, що існувала матерія, якій Бог дав рух. Ця матерія скупчувалась і зявилися туманности, а потім зорі. З однієї з таких зорь - нашого сонця - через швидкість обертального руху одривалися кільця. Ці кільця розривались на шматки, з яких утворилися планети. Од планет так само одривалися кільця, з яких утворилися сопутники планет. Це припущення теж наукою розкритиковано, бо кільця мали дуже малу щільність; вони не могли зібратись у великі скупчення, розвіялись по всесвіту. Подруге, у Юпітера та Сатурна є сопутники, які рухаються у протилежний бік від руху планети, а це абсолютно неможливо за припущенням Канта-Лапласа; всі вони мусять обертатися лише в один бік. Є ще ряд інших наукових заперечень проти припущення Канта-Лапласа, і це припущення наукою відкинуто.

Після Канта-Лапласа було багато ріжних припущень. Були припущення астронома Джорджа Дарвіна, сина відомого Чарльза Дарвіна, була гіпотеза Чемберліна і багато інших, на яких не варто зупинятися, бо всі вони розкритиковані наукою і відкинені. Зупинемось лише на останньому припущенні сучасного англійського астронома Джінса.

Джінс дає припущення лише про походження нашої сонячної системи. Він говорить, що колись давно планети не існували: були лише зорі, однією з яких є наше сонце. І ось одна з зірок, проходячи близько од нашого сонця, стала все більше й більше притягувати до себе сонце, а через те, що сонце вогненне-рідке, то од сонця стали тягнутися у напряму до цієї зорі язики сонячної течі / подібно припливам в океанах під впливом місяця/. Ці язики почали одриватися од сонця і утворили планети. А з планет так само одривались язики вогненої течі і утворили сопутників планет. Однак, наука розкритикувала й це припущення, з чим сам Джінс погодився, бо теорії ймовірности таке проходження зорі недалеко від нашого сонця неможливе. Це було б можливе тільки в 5.10^{17} років один раз, а час існування зорі тільки 5.10^{12} років. Подруге, безпідставне припущення щодо походження сопутників планет, потретє, три сопутники Юпитера / з 9/, а саме - J, VIII, та IX, чотирі сопутники Урана / Аріель, Умбріель, Тітанія, Оберон/ та сопутник Нептуна - Тритон - обертаються у протилежні боки ніж самі планети і всі інші сопутники. По четверте, швидкість руху сопутників Марса / Фобос і Деймос/ перевищує швидкість самої планети Марс.

Таким чином, тепер нема ні одного наукового припущення не тільки про походження всесвіту, але й нашої сонячної системи, а навіть нашої землі. Ті часткові припущення, які є тепер, цілком погоджуються з релігією. І тому великі вчені люди, за дуже нечисельними винятками / в родині не без каліки/, вірили в Бога.

Астроном Кеплер закінчив свій твір про "Гармонію світу" словами: "Дякую Тобі, Творець і Владика, що Ти сподобив мене радости захоплюватися ділами рук Твоїх. Я возвіщав людям славу Твоїх діл, оскільки мій конечний дух міг осягнути Твою безмежність. Де я сказав, щось недостойне Тебе, або бажання власного прославлення, в тім ласкаво прости мене!.

Пояснення: 2.10^{14} років - 200000000000000

$10.^{9}$ -1000000000

5.10^{17} -500000000000000000

5.10^{12} -5000000000000

Далі астороном Кеплер звертається до Всемогучого Господа з слідуючими словами:"Не тієї благодаті, яку одержав Павел, я бажаю, не тієї благоприхильности, з якою Ти поставився до Петра, але про ласку, якої Ти сподобив розбійника, про таку ласку лише молю я".

У астронома Гершеля читаємо:"Чим більше поширюється поле науки, тим більше збирається незаперечливих доказів за вічне існування Творчої Сили і Всемогучої Мудрости -Бога".

Геолог Квештедт доходить до внеску, що:"Книга /Битія/ про творення має так багато правдивого, що ми осмілюємось ще в сучасний мент твердити, що Мойсей був найбільший геолог усіх часів." Астроном і фізик Ньютон настільки вірив у Бога, що коли вимовляв слово -Бог-, скидав накриття голови.

Вірили в Бога, і глибоко вірили, вчені:Ерштедт, Ампер, Ом, Паскаль, Фардей, Р.Маєр, Гаус, Крукс, Масквель, Торічелі, Араго, Джоуль, Томсон, Кляузіус, Ліней, Рішар, Бекон, Фламаріон і багато, багато інших, так в минувшині, як і сучасників.

Чарльз Дарвін, творець т.зв. теорії дарвінізму, не тільки що вірив у Бога, але 35 років був церковним старостою.Видатний сучасний вчений - відомий всьому світу Айнштайн,- глибоко вірить у Бога.

Взагалі, люди великої науки, творці науки, всі вірили в Бога і лише одиниці зпосеред учених виявляли себе атеїстами, бо глибоке вичення природи веде тільки до Бога.

Є.М.

ЩОБ НЕ ЗАБУТИ.

У нас в руках ч.51 часопису "Васильківські вісти"/четвер, 27 серпня 1942 року/, на четвертій сторінці якого, у відділі "офіційні повідомлення", видруковано "наказ" місцевого гебітскомісарах/. Властиво цей наказ треба було б вмістити в нашім місячнику у відділі "Під увагу сучасникам і в допомогу будучим дослідникам", але, викликує він спогад про подію, яку автор цих рядків прагне не забути й подати до відома українського загалу, щоб останній рівнож про неї не забув. Отож , прочитаймо наказ.

Н а к а з.

"В інтересах найшвидшого забезпечення збору врожаю наказую слідуюче:1/ Всю робочу силу притягнути до роботи по забезпеченню збору врожаю.2/До 1 листопада 1942 р. суворо забороняю святкувати свята.3/Не цей час до 1 листопада 1942 р. в церквах відкладається служба Божя по неділях на 6 годину вечора.4/ До 1 листлпада 1942 р. заборонені базари у Васильківськім Гебіті. Урожай - це подарунок Бога, але Господь дарує його тому, хто не гає даремно часу. Хто ж свій час за молитвами та святами првадить, коли Господь дарує йому хорошу погоду для збору врожаю, того Всемогутній покарає голодом. Тому в цей час перша заповідь - не витрачати даремно сил та часу в самий придатніший момент для забезпечення подарунку Господнього - врожаю.Коли ми з вами зберемо врожай, залишиться в нас багато часу святкувати та віддячувати небові за його дарунок.З.д.Гебітскомісар РААБ."

А тепер про подію. Отож, десь при кінці вересня того ж таки 1942 року, автора відвідав Іван Красицький, майже 70-літня людина, колишній вчитель, а тепер дяк Св.Покровської Церкви в м.Кагарлик, на Київщині, й розповів слідуюче.

9 вересня 1942 року, через м. Кагарлик проїжджав, відомий цілій околиці з жорстокого відношення до людей, заступник гебітскомісара на Васильківську округу п. Р а а б. Проїжджаючим коло старенької церкви / ще рік перед тим зерносховище/, він дочув тихий церковний спів, що лунав через не цілком прихилені церковні двері.Хвилину пізніше, п.Рааб був уже в церкві. в руках у нього була шпіцрута xx, на пасі велика пістоля, а голову прикрашував великий жовтий капкет, з великих розмірів позолоченою оздобою.Ввійшовши до церкви кашкета з голови він не скинув, правдоподібно, забувши, бо те, що він взрів, взрів у будній робочий день, сповнило п.Рааба безмежним обуренням.

Посеред церкви стояв одягнутий в церковні ризи священик - 72-літній о.Степан Падолинський -, немолодший від нього віком дяк і дві дуже літні старенькі бабусі.Священик відправляв панахиду, яку замовили в роковини смерти своїх родичів бабуні - рідні сестри -, одинокі в живих, колись відомої на цілу околицю, родини Прокопчуків, що вимерла підчас "чорних днів в 1932-1933 р.р.

Мить пізніше пан Рааб стояв вже коло священика. Ще мить і в повітрі щось свиснуло, а о. Степан мусів перервати благальні прохання за спокій душ спочивших слуг Божих, бо щось гостре, немов голка, вкололо в праве око. Знову щось свиснуло в повітрі і о. Степан почув, що до його правої щоки приложено якби розпалений дріт.Ще свиснуло в повітрі, але о. Степан вже нічого не чув:ноги у нього підкосилися, кадильниця випала з рук, а маленька, худенька постать почала хилитися в напрямку хреста, що стояв за аналоєм.На тому хресті видніла постать розпятого Христа, з замкненими очима і краплинами кривавих сліз на лицях.

Це не збентежило пана Рааба. Раптовим рухом він дістав з кешені задрукований папір, так само раптово розворнув його й не менш раптово суну перед очі переляканого дяка.Одночасно він щось говорив, властиво верескливо кричав, кричав мовою, якої не розумів дяк.Останній лише розводив руками, відрухово підносив рамен рамена і повними сліз очима дивився на нерухому постать священика на долівці.

Ще раз свиснуло в повітрі і дяк відчув гострий біль від носа до вуха. Після цього пан Рааб рвучко обернувся і з криком, у якім чути було погрози, вийшов з церкви.В правій руці він міцно стискав шпіцруту.

...Пів години пізніше в церкві було вже пять-шість жінок ідва чоловіки, всі дуже літні люди, бо молодше.... був робочий день й ще далеко було до I листопада, про який стільки разів згадував пан Рааб в своїм наказі.

Люди обережно і дбайливо поклали о.Степана в рядно й тихою ходою понесли з церкви. о.Степан вже був притомний, його ліве око час від часу одкривалося, а праве...праве було весь час одкрите. Але, то вже не було око; правий очоділ був повний крови, що струмком спливала по щоці о. Степана. Кров рясно скроплювала старенькe, ще з "куркульських часів" рядно та великою плямою видніла на церковній долівці.

Крім слідів крови, на камяній долівці залишився ще шмат задрукованого паперу. Було це 51 число "Васильківських вістей", датоване 27 серпня 1942 року, на четвертій сторінці якого видрукуваний був згаданий вище наказ пана Рааба.

Так наказував /мав право окупанта xxx//, проповідував/мав безличність/ і діяв /мав обовязок/ представник "герренфольку" -/нарід панів/-, серед тих, кого вважав приналежними до "герренфольку" -/нарід-отадо/т.т. до рабів.

Пригадую собі, що наказ пана Рааба, як і подія в Кагарлику, не викликали серед населення жодних враження, якого, я, що останні 23 роки прожив поза Батьківщиною, в умовах майже демократичного ладу, сподівався. Запитаєте - чому? Отож, відповідь на це питання, і то відповідь найдокладнішу, можуть дати лише ті зпосеред нас, що останні 23 роки перебули під московською окупацією України, до чого їх і заохочуємо.

-

П р и м і т к и:

x/ гебітс комісар - за часів останньої німецької окупації України, начальник округи, терен якої охоплював два - три повіти.

xx/ шпіцрута - слово німецького походження. В нашій мові має відповідники в словах - батіг, канчук, а в московській - нагайка.

xxx/ окупант...окупант це міжнародній фах, а до того дуже дохідний. Окупанти водилися в давнину й не перевелися досі. Сьогоднішні майже нічим не ріжняться від колишніх, може трохи більше цивілізовані /пригадайте:газові комори, палення померших або закатованих невільників у герметичних печах, "автомат", планове використовування й нищення підбитих/.

В минувшині найбільший досвід у цьому ділі мали монголи і німці, перші під назвою "З о л о т а О р д а", а другі - "З а л і з н а О р д а"xxxx/. Свого фаху не покинули й досі, тільки змінили назву; перші тепер називаються - "Ч е р в о н а О р д а", а другі це донедавна називалися -"Ч о р н а О р д а".

xxxx/ "Залізна Орда" - так німців назвав визначний хронікар XIУ століття - Фроассарт.

-

ЦЕРКОВНА ПОЛІТИКА.

Православні ієрархи відвідують Близький Схід.

Як відомо, в осени 1945 р., Близький Схід відвідав, в оточенні великої світи, московський Патріарх Алексій. Метою подорожі патріарха не були лише Св. Місця. Більшу частину свого часу Патр. Алексій віддав побаченням і розмовам з Патріархами Сходу. Про цю подорож багато писала преса на Близькім Сході; преса ж Зах. Европи, нажаль, не звернула на цю подорож належної уваги, через що й ми позбавлені докладніших вісток про неї, безперечно, дуже цікаву подорож патріарха "третього Риму".

Докладніші відомости маємо про подорож на Близький Схід Преосв. Сави, Єпископа Польської Православної Церкви, який стало перебуває в Лондоні, при еміграційнім польськім уряді. На Близький Схід Єп. Сава приїхав несподівано, в початках січня цр., й пробув майже до половини лютого. За цей час Єп. Сава встиг відвідати Єгипет, Палестину та Лібан і відбути побачення з Патріархама Александрійським, Антіохійським і Єрусалимським. Як подає "Дз. Пол. і Дз. Жолнєжа", в Єрусалимі Єп. Сава приняв представників преси, в розмові з яким м. ін. представив теперішнє положення Православної Церкви в Польщі. Крім того Єп. Сава сказав, що: "не вертається до Польщі, бо той край окуповано, а дійсна релігійна свобода там не існує, теологічних шкіл нема, як рівнож звязок з церковною владою є утруднений". Далі Єп. Сава ствердив, що "православні, від початку організації польського війська за кордоном, були в ньому найчисельнішою меншиною. Більшість православних вояків належить до 2-го Корпусу. Під самим тільки Монте-Касіно згинуло понад 100 православних вояків".

Від себе додамо, що православні вояки польського війська за кордоном, -це переважно українці з Волині і Польщі, яких большевики вивезли до СССР в 1939-1941 р.р. М. ін., перед війною Єпископ Сава /Соватов/ керував в Польщі Гродненською Єпархією, а тепер є військовим єпископом польського війська на еміграції.

Релігія і пропаганда.

"The Catholic Times" від 31.5.бр. пише, що між 26.4. і 9.5. цр. в Мюнхені відбувся синод 26 православних єпископів, що перебувають поза російською стрефою впливів. Ці єпископи осудили підпорядкованість московського Патр. Алексія і підлеглих йому єпископів політичним замірам Москви. Резолюцію осуджуючу Патр. Алексія ухвалено одноголосно. М. ін. резолюція стверджує, що російська Прав. Церква, зі своїм Патріархом на чолі, стала знаряддям пропагандової комуністичної машини. В ній дальше читаємо, що православні в краях, де панує цілковита свобода, не замикають очей на факт привернення певної, обмеженої, свободи в Сов. Союзі, що останній зробив під натиском військових подій, одначе, з жалем мусять ствердити, що Сов. Союз є державою, в котрій вірні можуть тішитись лише з "обмеженої релігійної свободи, допущеної більше для пропагандових цілей".

Вище подана замітка торкається, правдоподібно, православних єпископів, яких очолює Митрополит Анастасій, Голова Синоду Російської Зрубежної Церкви, що в осени 1945р. виїхав з Німеччини і під цю пору перебуває в Швайцарії. До цієї Церкви, як відомо, приєдналися в м.р., вже в Німеччині, єпископи був. "Української" Автономної Церкви, яку останньо очолював Архиєп. Пантелеймон /Рудік/. Ці єпископи виїхавши з України відкинули прикметник "Українська", а переїхавши в 1943-1944р.р. до Варшави стали членами російського комітету. Як нас інформують, під зверхністю Митр. Анастасія перейшов недавно весь єпископат Білоруської Прав. Церкви, на чолі з Архиєп. Філофеєм /Нарко/. Одначе, і цей факт не міг збільшити числа російських єпископів аж до 26, хіба що в останніх часах висвячено нових єпископів, про що заповідала "Православна Літопись", орган Митр. Анастасія, який виходить у Швайцарії.

Польська Православна Церква на еміграції.

Як інформують з Лондону, Виспреосв. Александер /Іноземцев/, Митрполит Пінський і Підляський, який при кінці 1944 р. підпорядкувався Митроп. Анастасію, належить тепер до Польської Прав. Церкви і має очолити в найближчім часі керування релігійною опікою над православними поляками, що перебувають на теренах Зах. Німеччини. У звязку з цим, сподіваний є в цих днях приїзд з Лондону Єп. Сави. Хто очолить Польську Прав. Церкву на еміграції, ще не вияснено. Як відомо, Митрополит Діонисій в другій половині 1945р. повернувся з Австрії до Варшави і під цю пору перебуває в Отвоцьку під Варшавою.

Новий Вселенський Патріарх.

На місце помершого Патріарха Вен"яміна I, одноголосно вибрано Архиєпископом Царгородським і Нового Риму і Патріархом Вселенським Максима У, який в розмові з кореспондентом "Менчестер Гардіян" /від 1.5.цр/ висловив бажання тіснішого звязку Церкви Православної з Церквою Англіканською, а окрім того сказав: "Звязок особистої любови та взаємного зрозуміння вяжуть Православну Церкву з Англіканською і тому тішуся, що той звязок затіснюється з кожним днем. Православна Церква молиться до Всевишнього, щоб Він своєю ласкою допоміг провідникам усіх народів, а особливо шляхетного англійського народу, в їхніх змаганнях здійснити в світі принципи влої, любови й справедливости та заховати мир і безпеку, щоб спокій та добробут процвітали на землі, згідно з Божою Волею".

Конгрес Британських Баптистів.

Як подає "Менчестер Гардіян" від 6.6.цр., в травні в Лондоні відбувся конгрес Союзу Баптистів В. Британії, який приняв резолюцію в справі миру. В ній м.ін говориться: "щоб майбутні мирові договори обхоплювали також справу забезпечення повної волі для релігії і молитви та щоб усунені були обмеження і насильства, які ще дотепер практикуються в багатьох країнах". Крім того, Конгрес гостро критикує Організацію Обєднаних Націй за те, що вона ігнорує релігійні справи.

Конгрес Ради Церков Великої Британії.

Як повідомляє "Менчестер Гардіян", - І травня, під головуванням Архиєпископа Кентерберійського, розпочався УІІІ конгрес Британської Ради Церков. Ця Рада поставила собі за завдання втримувати добрі взаємновідносини між некатолицькими Церквами В.Британії та змагати до єдности в теології і житті. Вона має тісний звязок з Вселенською Радою Церков, доповідь про яку на конгресі виголосив секретар Вселенської Ради Др.Вісер Т"Гуфт. Він м.ін. сказав, що при кінці війни існували сумніви, чи по шости роках війни не остиг ентузіазм до Вселенського Церковного Руху. Одначе, виявилося, що сталося навпаки: Рух перестав бути ідеєю, до якої змагали, а став фактом. Церкви доросли до співпраці між собою. Одначе, як сказав Др.Вісер Т"Гуфт, є й трудности. Одною з таких трудностей є проблема Православної та німецьких Церков, яку треба розглядати не під кутом політики, а духовної відповідальности. Говорячи про Православну Церкву докладчик сказав: коли Рух виробив собі новий погляд на те, що значить Церква, то завдячує це Православній Церкві, яка перед війною чинно співпрацювала з Вселенською Радою Церков та й далі намагалася співпрацювати, однак мала малі можливості. Знову наладнано звязок з Грецькою Церквою, але не має звязку з християнами в Сов.зоні впливів, де на його думку, вони "зачинені в мурах своїх Церков". Всесвітня Рада поробила заходи щоб їм допомогти, одначе, поки що її діяльність у тім напрямку не може бути виявлена.

Комуністичний "Дейлі Виркер" обурюється.

Комуністичний лондонський часопис "Дейлі Виркер" в числі від 3.5.цр. обурюється на Раду Церков В.Британії за те, що вона "осмілюється злобно окреслювати Сов.Союз, як "поліційну державу", "загрозу для миру" та державу "принципи якої є фундаментально безбожницькі". Відносно головної проблеми - нового порядку в світі та взаємовідносин між англо-саксонським світом і СССР, Рада, як подає "Дейлі Виркер", винесла ухвалу, в якій читаємо: "Мусимо бути готові на момент, коли Сов.Союз являтиметься головною перешкодою на шляху до нової спільноти та навіть загрозою для всесвітнього миру... Можуть заіснувати обставини, коли західні демократії стануть перед безпосереднім викликом, а тоді вжиття сили, або принаймі готовість до вжиття сили, може бути одиноким засобом для оборони існування вільних націй". З цих причин Брит.Рада Церков домагається, щоб не видавати Сов. Союзові таємниці атомової бомби, поки не буде створено успішної контролі над нею.

Очевидно, становище Ради обурює комуністичний "Дейлі Виркер" до тієї міри, що членів Ради він називає "воєнними підбурювачами" і питає: "Хочете знати хто вони? Це - одразу же й відповідає - представники Англіканської Церкви, Методисти, Баптисти, Пресвітеряни, Армія Спасіння та інші великі церковні організації".

Папа і вибори в Франції та Італії.

На передодні виборів до законодавчих палат у Франції і Італії, Римський Папа виголосив довшу радієву промову, в якій зазначив, що будуччина Франції і Італії буде або в руках християнства, або матер"ялистичної держави без Бога, віри і релігії.

Вселенський Конгрес Християнських Церков.-

Напочатку цього року в Женеві відбувся перший після війни конгрес християнських Церков, у якому взяли участь понад 90 представників християнських Церков світу. Подібні конгреси відбувалися і перед війною, одначе, щойно тепер ідея зближення Церков перетворилась у дійсність. Конгрес покликав сталий виконавчий орган "Вселенську Раду Церков", який згодом має стати всесвітнім диспозиційним центром християнства. До Ради приступило, як вже згадали, понад 90 Церков з цілого світу. Не приєдналась лише Католицька Церква, яка не взяла участи й в конгресі. В конгресі взяли участь і представники Православної Церкви з Греції та Російської Зарубежної церкви. Московська Православна Церква, що перебуває під зверхністю московського Патріарха Алексія, як Церква контрольованам державою, участи в конгресі рівнож не взяла. Варте уваги, що конгрес у Женеві відбувся в той саме час, коли Римо-Католицька Церква відбувала в Римі наради кардиналів та ухвалювала свої проекти миру. Рівнож і конгрес у Женеві приділив цій справі багато уваги та видав присвячене їй посланіє до всього світу. Зміст цього дуже цінного документу нашої доби подамо в наступному числі "Христової Громади".

Федеральна Рада Християнських Церков Зєднаних Держав Америки.-

Коротко після конгресу Християнських Церков у Женеві, відбувся конгрес Федеральної Ради Християнських Церков Зєднаних Держав Америки, на якому прийнято рапорт голови комісії Ради "для справедливого і тривалого миру" - Джона Фостера Далеса про "Церкви та порядок світу". У своїй доповіді Д. Далес м. ін. заявив, що теперішній світ хитається між почуттям надії та розпачі. Надією сповнює людей Декларація Зєднаних Народів, а розпачем - перегони в зброєнні, які почалися, коли ще не прохололи гармати після останньої війни. Переможеним народам - продовжував він - накидаються такі умови, які суперечать Атлантійській Хартії та Декларації Зєднаних Народів. Проблема світового миру комплікується фактом, що між націями існують великі ріжниці відносно релігійних, соціальних, економічних та політичних концепцій. Особливо ці ріжниці існують між Сов. Союзом і західними демократіями. Далес пропонує, щоб організація Зєднаних нардів, а зокрема уряд ЗДА, негайно шукали порозуміння для ступневого обмеження збоєнь та редукції військових споруд у цілому світі. Далі доповідач домагався, щоб Комісія для прав людини при ОЗН негайно приступила до праці над міжнароднім законом про права людини та намагалася створити міжнародні декларації про громадянські права і вольності, права жінок, свободу мови і звернула увагу на конечність опіки над національними меншинами. Далі він заявив, що мирові договори тоді лише можуть стати основою тривалого миру, коли вони дадуть народам змогу щиро поєднатись, а тому в проектах тих умов мусить бути усунений елемент пімсти.

Свій рапорт Далес закінчує закликом до щирого братерства у Христі, до якого віра християнська нас зобовязує вже від 19 віків, та яке тепер особливо необхідне.

У К Р А Ї Н С Ь К А
Автокефальна Православна Церква на еміграції.

Сесія Св.С и н о д у.

14 червня, під головуванням Високопреосвященнішого Митрополита П о л і к р п а, розпічнеться перша після Собору Єпископів УАПЦ на еміграції, сесія Св.Синоду, порядок праць якої м. ін. передбачує: опрацьвання статутів парфіяльного, брацтва і сестричества та "Українського Православного Добродійного Т-ва," видавничі справи, справу відкриття пастирської школи та дисциплінарні справи.

Собори УАПЦ в Америці і Канаді.

З достовірних джерел довідуємось, що в липні цр. в Канаді, а в жовтні в ЗДА, відбудуться Помісні Церковні Собори Української Автокефальної Православної Церкви. Ці, перші після закінчення війни Собори, мають зробити перегляд життя УАПЦ в ЗДА і в Канаді за останні шість років. Як відомо, УАПЦ в ЗДА, КАнаді і Бразилії очолює Високопреосвященніший Архиєпископ Іоан Теодорович, якого Всеукраїнська Церковна Рада визначила на це служіння ще в 1924 році. Архиєпископ Іоан є на сьогодні одиноким живим і діючим Ієрархом УАПЦ висвяти 1921 року. Владика Іоан - це високоосвічений теолог, визначний церковний полеміст та енергійний церковний адміністратор, енергії і досвіду якого треба завдячувати систематичний і успішний розріст УАПЦ в Новому Світі. В жовтні цр. Архиєпископ Іоан Теодорович дочекається 25 роковин своєї хиротонії.

Дуже важна ухвала Собору Єпископів.

Подаючи справоздання про Другий Собор Єпископів УАПЦ на еміграції, що відбувся в березні бр., наша преса, правдоподібно через недогляд, забула подати зміст ухвали, яка, ми переконані, має надзвичайно велику вагу для дальшого успішного розвитку УАПЦ. А оце й зміст тієї ухвали: "Доручити Св.Синодові навязати контакт зо всіма українськими православними церковними осередками в цілому світі, з метою обєднання їх в спільній ідеї УАПЦ та координації практичних дій."

Четверті роковини хиротонії.

14 травня бр., в четверті роковини своєї хиротонії, Преосвященніший Єпископ Мстислав відправив Службу Божу в таборовій церкві Св.Покрови в Майнц-Кастель. Після Служби Божої Всеч.Духівництво одслужило вдячний Господеві молебінь, а о.прот.Євген Міляшкевич, вітаючи Єпископа в імени Духівництва провінції В.-Гесія, побажав йому дальшої успішної праці на добро Української Церкви і нашого многострадального народу. Рівнож і представники місцевої парафії та Брацтва Св.Князя Володимира в сердечних словах побажали Владиці сил і здоровя й зокрема, щоб дальший шлях його служіння Рідній Церкві був менш терниcтий, як дотепер.

ЦЕРКОВНА ПРВІНЦІЯ УАПЦ - ВЕЛИКА Г Е С С І Я.

Повідомлення Церковного Управління.

1/Церковне Управління УАПЦ на Велику Гессію повідомляє, що, з причин від Управління незалежних, Єпархіяльний Собор, визначений на 4 червня бр., переноситься на місяць липень бр. Про докладну дату і місце нарад Собору Всеч.Духівництво і парафіяльні ради будуть своєчасно повідомлені окремими листами.

2/Доручається Всеч.Духівництву провінції В.-Гессія, в терміні до 20 червня бр. переслати до канцелярії Св.Синоду збіркові листи і зібрані на них пожертви, призначені на організацію Св.Синоду УАПЦ на еміграції.

3/Задовольняючи прохання вірних, організацію парафії УАПЦ в Цірінгофі к/Касселя, доручено о.Івану Крестюкові, в допомогу якому приділено о.протодіакона Аліпія Нелідова.

Єпископські візитації

На протязі квітня й травня бр., Преосвящ.Єпископ Мстислав відвідав:в квітні парафію Корнберг, де 13.4 /Вербниця/і 22.4 /Другий день Великодня/відправив урочисті Служби Божі, 17.4 /Страсті/ і 19 /Великодня Відправа/- парафію Майнц-Кастель, 26.4. парафію Аваффенбург, де після Служби Божої було відправлено урочисту панахиду з нагоди перших роковин трагічної смерти Гетьмана Павла Скоропадського, а після полудня посвячено памятник на могилках українців, похованих на місцевім цвинтарі. 6.5 Єпископ служив у Майнц-Кастель, а 25.5 відвідав парафію Франкфурт-Гехст.

20-ті роковини смерти С.Петлюри.

В 25-ті роковини смерти Симона Петлюри/25.5.1926/, по всіх парафіях УАПЦ на терені В.-Гессії відправлено було урочисті панахиди за спокій душі Небіжчика.Панахиди в Франкфурті/Гехст/ і Майн-Кастелі відправив Єпископ Мстислав, при сослужінні Всеч. Духівництва й чисельній участи вірних.Підчас панахид у Франкфурті і Майнц-Кастелі співав Єпископський Хор, під орудою о. проф.Івана Зайця.

Єпископський Хор УАПЦ.

Не зважаючи на ворожу руку, що стреміла розбити Архиєрейський Хор при Єпископові Переяславському, одиноку на сьогодні на високому мистецькому рівні українську хорову організацію, яка поставила перед собою завдання - культивувати й пропагувати українську духовну пісню на чужині-, Хор не тільки переможно перейшов тяжкий іспит внутрішньої реорганізації, а навпаки, зєднавши нові сили, здобув ще вищий щабель мистецької досконалости й переконав, що основна частина хорового колективу, не зважаючи на ніщо, не тільки переховає двохлітній здобуток, а й далі буде вносити до скарбниці української культури свій, тяжкою працею нажитий, вклад.Доказом цьому був концерт укр.духовної творчости 24.5. в Майнц-Кастель. 7.5. Хор дає прилюдний концерт у Вісбаден, а 12.5 концерт для прибалтийських народів у таборі УНРРА коло Вісбаден.Докладніше про працю Хору, про окремих офірних і здисціплінованих його членів та про відбуті концерти, напишемо в наступному числі нашого місячника./Д.К-ко/.

Від адміністрації: Ч.І "Христової Громади" видрукувано лише в кількости 300 прим.; набути його можна в адміністрації за добровідьним датком на "Префонд"нашого місячника.Адреса адміністрації:Майнц-Кастель, Табор УНРРА для о.Протоєрея Є.Міляшкевича.